

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

ИЗВЈЕШТАЈ

О САМОЕВАЛУАЦИЈИ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА СОЦИЈАЛНИ РАД - други циклус -

Бања Лука, децембар 2021. године

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

Извјештај

О самоевалуацији студијског програма Социјални рад - други циклус -

Декан:

Проф. др Ранка Перићи Ромић

М.П.

Овај документ израдио је Тим за провођење поступка интерне евалуације студијског програма **Социјални рад – други циклус**, у саставу:

1. проф. др Љубо Лепир, руководилац студијског програма
  2. проф. др Драгана Шћеповић, наставник на студијском програму
  3. проф. др Невенко Врањеш, продекан за наставу на ФПН БЛ,
  4. Анђелија Поповић, студент на мастер студију студијског програма Социјални рад
  5. Владимир Накић, социјални радник запослен у ЈУ Центар за социјални рад Петрово.
- Тим је именован одлуком декана Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци број: 08/3.1118-6/21 од 15.11.2021. године.

Садржај

<u>1. Увод</u>	7
<u>1.1. Универзитет у Бањој Луци</u>	7
<u>1.2. Историја и организација Факултета политичких наука у Бањој Луци</u>	10
<u>1.3. Примјена Болоњског процеса на Факултету политичких наука у Бањој Луци</u>	11
<u>1.4. Историја и организација Студијског програма Социјални рад</u>	1
<u>1.5. Истраживање и научно-истраживачки рад на ФПН БЛ и студијском програму Социјални рад</u>	13
<u>1.6. Везе са окружењем и заинтересованим странама</u>	14
<u>2. Провођење самоевалуације</u>	15
<u>2.1. Тим за самоевалуацију</u>	15
<u>2.2. Поступак институционалне самоевалуације</u>	Error! Bookmark not defined.
<u>3. Критеријуми</u>	Error! Bookmark not defined.
<u>3.1. Развој и стратегија Универзитета у Бањој Луци, Факултета политичких наука и студијског програма Социјални рад</u>	Error! Bookmark not defined.
<u>3.2. Управљање, унутрашње осигурање квалитета и култура квалитета</u>	Error! Bookmark not defined.
<u>3.2.1. Организациона и управљачка структура Универзитета, Факултета и студијског програма</u>	Error! Bookmark not defined.
<u>3.2.2. Систем за унапређење и осигурање квалитета</u>	Error! Bookmark not defined.
<u>3.2.3. Документи Универзитета у Бањој Луци за осигурање квалитета</u> ...	Error! Bookmark not defined.
<u>3.2.4. Комитет за осигурање квалитета</u>	Error! Bookmark not defined.
<u>3.2.5. Учешће студената у систему унутрашњег осигурања квалитета</u>	Error! Bookmark not defined.
<u>3.3. Процедуре за осигурање квалитета студијског програма Социјални рад</u>	15
<u>3.3.1. Назив и циљеви студијског програма</u>	28
<u>3.3.2. Исходи учења</u>	29
<u>3.3.3. Процедуре за предлагање, прихватање, праћење и провођење студијских програма Социјални рад</u>	Error! Bookmark not defined.
<u>3.3.4. Процес развоја студијског програма Социјални рад</u>	33
<u>3.3.5. Садржај студијског програма Социјални рад, излазне квалификације, релације са политикама, циљевима и стратегијама ВШУ</u>	34
<u>3.3.6. Наставни план</u>	35

3.3.7. Програми наставних предмета	35
3.3.8. Утицај заинтересованих страна на студијски програм Социјални рад у креирању програма	40
3.3.9. Научно истраживачки рад на студијском програму Социјални рад	44
3.3.10. Подударност са другим студијским програмима	45
3.3.11. Унапређивање студијског програма Социјални рад	45
3. 4. Студенти	46
3.4.1. Број студената, упис и трендови	46
3.4.2. Процедуре за оцењивање студената	46
3.4.3. Оцењивање студената	Error! Bookmark not defined.
3.4.4. Испитни рокови	Error! Bookmark not defined.
3.4.5. Праћење успјеха студената	Error! Bookmark not defined.
3.5. Људски ресурси	Error! Bookmark not defined.
3.5.1. Наставно особље	Error! Bookmark not defined.
3.5.2. Структура запослених	51
3.5.3. Избор и напредовање наставног особља	54
3.5.4. Усавршавање наставног особља и управљање људским потенцијалима	55
3.5.5. Административно-техничко особље	56
3.6. Квалитет физичких ресурса	57
3.6.1. Ресурси за учење и подршка студентима	Error! Bookmark not defined.
3.7. Информациони системи	59
3.8. Информисање јавности	61
3.9. Међународна сарадња Универзитета, факултета и студијског програма	51
4. SWOT анализа студијског програма Социјални рад	64
5. Закључци	66
6. Прилози	Error! Bookmark not defined.

Листа скраћеница

Назив	Скраћеница
Факултет политичких наука у Бањој Луци	ФПН БЛ, Факултет
Наставно научно вијеће	ННВ
Република Српска	РС
Босна и Херцеговина	БиХ
Комитет за осигурање квалитета	КОК
Канцеларија за осгурање квалитета	КоК
Високо школска установа	ВШУ
Факултетски информациони систем	ФИС
Универзитет у Бањој Луци	УНИБЛ, Универзитет

1. Увод

1.1. Универзитет у Бањој Луци

Табела 1. Подаци о Универзитету у Бањој Луци

Преглед	
Подаци о високошколској установи	
Назив, адреса и е-mail адреса институције	Универзитет у Бањој Луци Булевар војводе Петра Бојовића 1А 78000 Бања Лука info@unibl.org
Интернет адреса	www.unibl.org
Назив, број и датум акта о оснивању	РЕПУБЛИКА СРПСКА – НАРОДНА СКУПШТИНА Закон о измјенама и допунама Закона о високом образовању (Службени гласник Републике Српске, Број 30/07)
Пореско-идентификациони број (ПИБ)	401017720006
Матични број додијелен од Републичког завода за статистику	01040251
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	РЕПУБЛИКА СРПСКА
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	Број: 02/04-3.1161-7/16 04.05.2016. године
Број и датум дозволе за рад високошколске установе	07.23/602-3900/09, од 22.06.2009. год.
Број и датум дозволе за рад ван сједишта	07.23/612-625-2/10, од 12.11.2010. год.
Организационе јединице које се посјећују и одговорна лица	1. Академија умјетности, Драгана Пурковић-Мацан, ма 2. Архитектонско-грађевинско-геодетски, проф. др Саша Чворо, ванред. 3. Економски факултет, Проф. др Миленко Крајишник, ред. проф., 4. Електротехнички факултет, Проф. др Зоран Ђурић, ван. проф. 5. Машински факултет, Проф. др Александар Милашиновић, ван. проф., 6. Медицински факултет, Др Ранко Шкрбић, редовни професор, 7. Пољопривредни факултет, Проф. др Златан Ковачевић, ред. проф. 8. Правни факултет, Др Жељко Мирјанић, редовни професор, 9. Природно-математички факултет, Др Горан Трбић, ван. проф. 10. Рударски факултет, Др Владимир Малбашић, ванредни професор, 11. Технолошки факултет, Доц. др Борислав Малиновић, ред. проф., 12. Факултет политичких наука, Проф. др Ранка Перић-Ромић, ван. проф. 13. Факултет физичког васпитања и спорта, Др Борко Петровић, в. проф. 14. Филозофски факултет, Проф. др Срђан Душанић, ред. професор 15. Филолошки факултет, Проф. др Биљана Бабић, ванредни професор, 16. Шумарски факултет, Проф. др Маријана Каповић Соломун, ван. проф. 17. Факултет безбједносних наука, Др Предраг Ђеранић, доцент
Контакт особа (за посјету)	Проф. др Страин Посављак, проректор
Број телефона	+387 51 321 181

Универзитет у Бањој Луци је најстарија и највећа институција високог образовања у Републици Српској. У историји дугој 41 годину дао је преко 31 000 дипломираних инжењера, економиста, професора и других профила стручњака, око 1 150 магистара, 350 одбрањених мастера и више од 645 доктора наука. Многе од тих особа данас носе одговорне друштвене улоге и представљају утицајне актере цијелог друштвеног амбијента. То је чињеница која олакшава остваривање интереса Универзитета и његове улоге у друштву.

У дугој педагошкој традицији, која је започела много прије оснивања Универзитета, тачније 1950. године, када је у Бањој Луци основана Виша педагошка школа, нагомилавано је вриједно искуство у извођењу наставе, оцјењивању и другим облицима рада са студентима. Тако данас Универзитет у Бањој Луци ужива репутацију установе која држи до високих академских стандарда, што привлачи велики број студената. Преко 20 000 студената сва три циклуса студија тренутно студира на Универзитету у Бањој Луци. Наставу изводи 811 наставника и сарадника у пуном радном односу. Поред њих, на Универзитету је ангажовано 170 наставника у допунском радном односу, 168 гостујућих професора из иностранства и 121 стручни сарадник за потребе реализације клиничке праксе. Административно-техничку подршку пружа 559 службеника. Универзитет у Бањој Луци представља најзначајнији ресурс друштва, центар за развој знања и способности, културе и етике и других хуманистичких и демократских вриједности.

Наставни кадар, дао је огроман допринос политичком и друштвеном животу, привредом и културном развоју, напретку и опстанку заједнице. Већина универзитетских наставника, позната је у јавности, посебно експерти за поједине области. Из универзитетског кадра регрутују се појединци за важне друштвене позиције. Угледни професори дају свој допринос при формирању институција и тијела, лабораторија и центара, при доношењу стратегија и политика, закона и правилника, учествују у раду комисија, одбора и других тијела. О важним питањима тражи се мишљење универзитетских професора, на разним трибинама, дебатама и форумима које организују јавни медији.

Универзитетски наставници су издали велики број штампаних дјела, преко 500 монографија и уџбеника. То је литература којом се дуже вријеме шири знање по предузећима и институцијама. По њима уче и студенти других универзитета, њима се служе стручњаци у пракси, банкари, адвокати, инжењери, професори. Универзитетски наставници понекад пишу уџбенике и за ниже нивое образовања, некад изводе рецензију или дефинишу садржаје тих уџбеника и тако учествују у обликовању укупног система образовања у Републици Српској.

На Универзитету се већ традиционално организују научно-стручни скупови, изложбе и други догађаји на којима се презентују и размјењују достигнућа у науци и култури. Сваком факултету својствен је научни скуп, конференција или сличан годишњи или двогодишњи догађај тематски повезан са областима које његује. Научни резултати презентовани на тим догађајима штампају се у зборницима радова. Један број факултета има већ запажене сопствене часописе. који шире нова знања и изван учioniца и конференција.

Студентски парламент Универзитета у Бањој Луци организује сопствени научно-стручни скуп "Студенти у сусрет науци" са међународним учешћем (<http://www.stes.rs.ba/>). До данас их је одржано 10. Њихов примјер слиједи и студенти појединих факултета.

Поред стручних конференција Универзитет организује и конференције о болоњском процесу и другим образовним питањима и реформама на којима утире пут и обликује систем високог образовања у РС.

Широки спектар образовних дисциплина омогућује развој свестраних личности, личности које поред стручних посједују и опште (меке, преносиве) вјештине. Са 17 факултета и 58 студијских програма (само на првом циклусу студија), 65 програма II циклуса и девет студијских програма III

циклуса студија, универзитет пружа могућност усвајања комплексних знања, не само из основних дисциплина већ и из граничних и повезаних дисциплина. Данас су у истраживању потребна мултидисциплинарна знања јер се најзначајнија истраживања одвијају на границама различитих дисциплина.

Отвореност је један од принципа рада Универзитета. О свему што се дешава на Универзитету, како о добрим примјерима и тако и олошим појавама, отворено се разговара са представницима медија и других заинтересованих страна. Сматрамо да ће то бити препознато у окружењу као врлина и снага која треба да доведе до праведнијег и поштенијег друштва и подигне углед и привлачност Универзитета.

Универзитет у Бањој Луци посвећен је међународној сарадњи са главним циљем да у тој сарадњи дође до најнапреднијих знања и технологија. Преко 110 уговора о сарадњи, чланство у бројним међународним асоцијацијама и мрежама и учешће у међународним образовним и истраживачким пројектима представљају предуслове за остваривање богате међународне сарадње. Све је чешћа појава да наши студенти настављају мастер и докторске студије у Европи. Све је већи број наставника који су докторате радили у иностранству. Присутна је тежња да се докторске студије организују у сарадњи са другим домаћим и европским универзитетима, као заједничке студије.

Већина факултета Универзитета у Бањој Луци налази се у два кампуса, смјештена недалеко од обала ријеке Врбас, у непосредној близини центра града. У кампусима се налазе студентски домови са ресторанима, спортским теренима, студентским клубовима и Универзитетским рачунарским центром.

Универзитет у Бањој Луци располаже са свим неопходним просторним капацитетима почевши од учионица и амфитеатара, преко читаоница и библиотека, до лабораторија и рачунарских сала. Укупна површина учионица износи око 16.000 m², а лабораторијског простора око 10.000 m². Већина учионица опремљена је видео-пројекторима и рачунарима за приказивање дигиталних наставних садржаја. Универзитет располаже са 20 рачунарских сала са 24-часовним приступом интернету. Библиотеке располажу са око 185.000 књига, а претплаћене су на 75 научних часописа.

Још једну вриједност представља чињеница да је Универзитет у Бањој Луци јавни универзитет, који се у највећој мјери финансира из буџета Републике. Око 50% студената ослобађа се трошкова школарине, а и за остале је школарина врло ниска. Таква политика Владе чини Универзитет доступним за све студенте без обзира на њихове материјалне прилике. За Универзитет то је шанса да привуче најталентованије студенте и постигне највриједније излазне резултате.

Еволуција кроз коју Универзитет пролази посљедњих година одвија се у сценарију постепеног приближавања европском простору високог образовања. Велики број Темпус а сада и Ерасмус пројеката усмјерио је развој Универзитета у правцима стратешког приступа планирању и управљању, увођења европских стандарда квалитета и хармонизације излазних профила са оквирима квалификација. Води се више рачуна о развоју људских ресурса, евидентна су већа улагања у лабораторијску опрему и информатичку инфраструктуру, реновирају се постојећи и граде нови објекти. Траже се разноврснији облици подршке наставној и ваннаставној активности студената.

Даљи развој и напредовање Универзитета може се постићи бољим искоришћењем капацитета интегрисаног универзитета. Обједињавањем факултета у један правни субјект створени су предуслови за синергијски (холистички) прилаз развоју појединих дисциплина и мултидисциплинарни прилаз настави и науци. Те предности још нису искориштене.

1.2. Историја и организација Факултета политичких наука у Бањој Луци

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци основан је 2009. године издвајањем четири студијска програма Филозофског факултета, и то: политичких наука, социологије, социјалног рада и журналистике који су били лиценцирани као трогодишњи курсеви од 180 ECTS (број Дозволе за извођење студијских програма 07.2-9616/07 од 28.12.2007. године). У процесу релиценцирања студијских програма настале су четворогодишње студије од 240 ECTS под именом: политикологија, новинарство и комуникологија, социологија и социјални рад (број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-454-14/10 од 15.10.2010. године - табела 3).

Табела 2: Подаци о организационој јединици

Назив високошколске установе	Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци (ФПН БЛ)
Адреса	Универзитетски град, Булевар војводе Петра Бојовића 1А, 78000 Бања Лука
Контакт телефони и факс	Тел: +387 51 304 001 Факс: +387 51 304
Е-маил	info@fpn.unibl.org
Web адреса	www.fpn.unibl.org
Одговорна особа за самоевалуацију	Проф. др Ранка Перић-Ромић, декан
Одговорна особа за самоевалуацију на студијском програму Социјални рад	Проф. др Љубо Лепир, руководилац студијског програма
Контакт одговорне особе на студијском програму	Тел. 065/360080; е-маил: ljubo.lepir@fpn.unibl.org

У академској 2011/2012. години покренуте су мастер студије и то у четири усмјерења: политиколошке студије, међународне студије, комуниколошке студије и студије социјалног рада (број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-669-10/11 од 19.09.2010. године - табела 3).

У току 2017. године лиценциран је и програм докторских студија под називом Докторски студиј друштвених наука за истраживачке области Социологија, Политикологија, Социјални рад и социјална политика и Студије медија који ове школске године треба да добије прве докторанте (Рјешење о испуњености услова за извођење студијског програма трећег циклуса, број 07.05/612-176-8/14 од 05.10.2016. године).

Студијски програми перманентно анализирају своје наставне планове и програме, те врше неопходне измјене у предвиђеним процедурама.

У циљу подстицања научно-истраживачког рада на Факултету и Универзитету, у 2013. години основан је Институт за друштвена истраживања. Циљ је да кроз рад Института и научну компетентност и утемељеност Факултет да сопствени допринос разумијевању и истраживању бројних друштвених феномена у Републици Српској и Босни и Херцеговини, а и шире. Активности Института у почетку су биле интезивне, међутим због слабог интереса и мањка активности његов рад је јењавао да би од 2018. у потпуности престао.

ФПН БЛ покренуо је 2011. године и научни часопис за друштвена питања "Политеиа" као први такве врсте у Републици Српској.

Табела 3. Студијски програми у текућој школској 2021/2022 години

Организационе јединица у школској 2020/2021	Број студијских програма		
	Први циклус	Други циклус	Трећи циклус
		Усмјерења	Истраживачке области
Политикологија	1	Мастер политикологије Мастер политикологије – међународни односи	Политикологија Међународни односи
Социологија	1	Мастер социологије	Социологија
Социјални рад	1	Мастер социјалног рада - Савремени социјални рад са дјецом и породицим - Социјална политика - Менаџмент у социјалном сектору - Медијација у социјалном раду	Социјални рад и социјална политика
Новинарство и комуникологија	1	Мастер новинарства Мастер комуникологије	Студије медија – новинарство Студије медија – комуникологија

ФПН БЛ је организациона јединица Универзитета у Бањој Луци у чијем саставу постоје четири студијска програма (политикологија, социологија, социјални рад и новинарство и комуникологија) као подорганizacione јединице. Такав статус има и Институт за друштвена истраживања. Све подорганizacione јединице имају своја вијећа која у оквиру законских и статутарних надлежности установљавају приједлоге и доносе одлуке. Правне, кадровске, рачуноводствене, библиотечке, административне, техничке и друге послове који су од заједничког интереса за обављање дјелатности Факултета, обављају стручне службе чији рад организује и кординира секретар ФПН БЛ.

Органи управљања на ФПН БЛ су декан, продекани (за наставу и за начно истраживачки рад), колегиј (са савјетодавном функцијом), вијећа подорганizacione јединица и Наставно научно вијеће.

Студенти ФПН БЛ организовани су кроз двије студентске организације.

Зграда Факултета и њени садржаји прилагођени су особама са инвалидитетом.

1.3. Примјена Болоњског процеса на Факултету политичких наука у Бањој Луци

Примјењујући Болоњску декларацију и усклађујући високо образовање које се одвија на ФПН БЛ са Болоњским процесом, Факултет је организовао три циклуса образовања на свим студијским програмима.

Студије првог циклуса трају четири године (осам семестара) и вреднују се са 240 ЕЦТС кредит бодова. Студије другог циклуса трају једну годину (два семестра) и вреднују се са 60 ЕЦТС кредит бода, тако да у збиру са првим циклусом укупно акумулирани кредит-бодови након завршених студија другог циклуса износе 300 ЕЦТС.

Докторске студије друштвених наука Факултета политичких наука су конципиране као јединствен факултетски програм са четири области истраживања – социологија, политикологија, социјални рад и социјална политика, студије медија – што се препознаје према распореду предмета и обавеза на првој, другој и трећој години студија, односно при изради дисертације. Студије трећег циклуса трају 3 (три) године.

По завршетку свих циклуса образовања студенти добијају диплому о завршеним студијама са додатком који садржи вјештине, компетенције и знање носиоца дипломе.

Додјела кредит бодова, којим се вреднују поједини циклуси образовања, проистиче из вредновања појединих предмета или их условљава. За сваки предмет додјелени су ЕCTS бодови на основу тежине предмета у смислу оптерећења којег студент треба уложити да постигне планиране исходе учења. Укупан број кредит бодова на циклусу студија распоређени су на поједине предмете тако да су пропорционални учешћу у укупном оптерећењу потребним да се постигну планирани исходи учења.

Исходи учења и провођење квалификационог оквира – ФПН БЛ описао је квалификације које остваре студенти преко исхода учења. Исходи учења су експлицитне изјаве о томе шта се од студента очекује да зна, разумије и буде способан да ради по завршетку датог циклуса студија. Факултет је дефинисао исходе учења сваког студијског програма и исходе учења сваког предмета.

Студенти учествују у одлучивању преко својих представника који су чланови Наставно научног вијећа Статута (<http://fpn.unibl.org/attachments/article/30/StatutFPN.pdf>). Пет студената сваке године са сва четири студијска програма се бирају у чланство ННВ и равноправно са осталим члановима доносе одлуке. Поред тога, студенти учествују у процесу развоја одлука у консултацијама са наставницима и сарадницима, запосленима у студентској служби и другим службама, својим захтјевима према управи ФПН БЛ, учешћем у планирању и организацији догађаја на Факултету итд.

Наставни планови и програми се на свим студијским програмима дизајнирају према утврђеној процедури која је дефинисана у Закону о високом образовању, Статуту Универзитета и Факултета. У дизајнирању наставног плана и програма учествују наставници и сарадници, студенти, заинтересоване стране (посебно струковна удружења и свршени студенти факултета) и експерти из појединих научних области.

1.4. Историја и организација Студијског програма Социјални рад – други циклус

Универзитетско образовање за социјални рад у Републици Српској започело је на Филозофском факултету у Бањој Луци 2000. године, а оснивањем Факултета политичких наука 2009. године, Студијски програм Социјални рад постао је један од четири студијска програма на овом Факултету. То је и једино високошколско образовање из научног поља социјалног рада у Републици Српској која школује полазнике другог циклуса. У протеклих 10 година постојања овог студијског програма уписана су 144 студента, а у истом периоду дипломирало је 15 студената.

Први пут други циклус студијског програма Социјални рад лиценциран је 2011. године као јединствен програм, (<http://fpn.unibl.org/index.php/master-studije/studijски-programi#SPSR>) (број Дозволе за извођење студијског програма, 07.023/612-669-10/11 од 19.09.2010. године). Измјена и допуна овог студијског програма била је 2013. године и она је представљала минималну корекцију која се огледала у замјени једног изборног предмета (умјесто предмета „Анализа дискурса у социјалном раду“, уведен је предмет „Социјална политика Европске Уније“).

Актуелни студијски програм другог циклуса Социјални рад лиценциран је 2018. године као програм са четири усмјерења: *Савремени социјални рад са дјецом и породицом; Социјална политика; Менаџмент у социјалном сектору и Медијација у социјалном раду (број: 07.050/612-145-32/17)*. Сваке године у понуду се даје један од лиценцираних студијских програма.

Докторски студиј на социјалном раду дио је јединственог докторског студија ФПН БЛ са истраживачким пољем Социјални рад и социјална политика (<http://fpn.unibl.org/index.php/doktorske-studije>), (Рјешење о испуњености услова за извођење студијског програма трећег циклуса, број 07.05/612-176-8/14 од 05.10.2016. године).

Студијски програм другог циклуса Социјални рад је академски студиј који се реализује у оквиру подорганizacione јединица ФПН БЛ, Студијски програм Социјални рад, који припада научној области друштвених наука и научном пољу социјалног рада. Уже научне области које су заступљене у овом научном пољу су: Социјална политика, Теорија и методологија социјалног рада и Подручја социјалног рада. Студијски програм Социјални рад има своје Вијеће које чине наставници и сарадници на овом студијском програму запослени на Универзитету у Бањој Луци.

Наставници ангажовани на Студијском програму другог циклуса Социјални рад имају запажену издавачку дјелатност. У издаваштву Факултета политичких наука објављено је девет научних књига из области социјалног рада и социјалне политике, а у издаваштву Филозофског факултета преведене су 3 (три) књиге свјетских аутора и издате 3 (три) научне монографија/уџбеника.

Књиге из области социјалног рада и социјалне политике које су објављене у издаваштву ФПН:

1. Гавриловић, А. ур. (2010). *Социјални изазови и менаџмент у социјалној заштити*, Бања Лука: ФПН.
2. Петровић, Ј., (2012). *Немам, дакле не постојим*, Бања Лука: ФПН.
3. Гавриловић, А., Југовић А. и Лепир, Љ. (2013). *Социјални рад у школи: теоријско методолошке основе*, Бања Лука: ФПН.
4. Гавриловић, А. и Шућур Јањетовић, В. (2014). *Социјални рад у васпитно-образовним установама*, Бања Лука: ФПН.
5. Гавриловић, А. и Ђук М. (2015). *Менаџмент у систему социјалне заштите*, Бања Лука: ФПН.
6. Гавриловић, Шућур Јањетовић и Љубо Лепир (2016). *У сусрет стандардима социјалног рада у основним школама*, Бања Лука: ФПН.
7. Петровић, Ј. (2017). *Увод у социјални рад*. Бања Лука: ФПН.
8. Шћеповић, Д. (2018). *Дијете, породични односи и социјални рад*. Бања Лука: ФПН.
9. Лепир, Љ. (2018). *Планирање социјалне заштите старих*. Бања Лука: ФПН.

Преведене књиге у издању ФПН су:

1. Payne, M. (2001), *Savremena teorija socijalnog rada (Modern Social Work Theory)*.
2. Bulinger, H. i J. Novak (2004), *Mrežni socijalni rad*.
3. Hessle, S. (2004). *Razgovor sa B.*

Књиге из области социјалног рада и социјалне политике објављене до 2010. чији је издавач Филозофски факултет су:

1. Милосављевић, М. (2009), *Основе науке социјалног рада*.
2. Гавриловић, А. (2005), *Социјална политика*.
3. Педагошке основе савременог модела постдипломских студија у социјалном раду, Бања Лука, 2010./ уредили Кајверт, Љ. и Бранковић, Д.

1.5. Истраживање и научно-истраживачки рад на другом циклусу на Студијском програму Социјални рад

Да би подстицао развој научно истраживачког рада и на тај начин помагао развој научно истраживачких ресурса академског особља и студената и дао допринос у разумијевању и истраживању бројних друштвених феномена у РС, БиХ и шире, ФПН БЛ основао је Институт за друштвена истраживања. Институт је оријентисан ка успостављању домаће и међународне сарадње кроз различите активности и научно-истраживачке пројекте. Као доказ одређења Факултета ка формирању нових научних истраживача у области друштвених наука јесте и омогућавање студентима генерације са сваког одсјека да добију једногодишњи ангажман као сарадници Института.

Међутим, нејасно организационо мјесто и начин финансирања Института довело је до замирања његовог рада у посљедње три године чиме је ускраћена значајна подршка студентима другог циклуса.

У периоду свог активитета, Институт је развијао и реализовао пројекте сам или је подржавао пројекте које су развијали студијски програми. Ангажовање Института остварило се у сљедећим пројектима које је реализовао студијски програм Социјални рад:

1. У сарадњи са мисијом УНИЦЕФ-а у Босни и Херцеговини реализован је пројекат „Улога центара за социјални рад у кризним ситуацијама“, током 2015.године. Циљ овог пројекта био да се изради приручник који би требало да дефинише улогу и поступање центара за социјални рад у кризним ситуацијама изазваним природним катастрофама, те да се развију капацитети ових институција за припрему и дјеловање у кризним ситуацијама. Публикација „Приручник за дјеловање центара за социјални рад у ванредним ситуацијама изазваним природним несрећама“ је објављена и јавно доступна на интернетској страници Института.

2. УНИЦЕФ Програм Социјални рад у образовном систему – Подршка развоју стандарда и капацитета социјалних радника у основним школама Републике Српске, у сарадњи са Министарством здравља и социјалне заштите Републике Српске, и уз подршку Министарства просвјете и културе РС. Као резултат прве фазе (завршена у 2013.години), објављена је монографија Социјални рад у школи – теоријско методолошке основе. Друга фаза је остварена током 2015.године, а подразумијевала је, поред едукације социјалних радника запослених у основним школама Републике Српске, и израду докумената значајних за стандардизацију школског социјалног рада. Резултати овог рада садржани су у публикованој студији „У сусрет стандардима социјалног рада у основним школама Републике Српске“ чији је издавач Факултет политичких наука у Бањој Луци.

3. Студијски програм Социјални рад и Институт за друштвена истраживања организовали су у октобру 2014. године научно-стручни семинар на тему: „Посттрауматски стресни поремећај у Републици Српској: посљедице и могући правци дјеловања социјалног рада“. Резултат ових активности је и публикација „Посттрауматски стресни поремећај у Републици Српској: посљедице и могући правци дјеловања“ – Практикум за социјалне раднике, уредили Ђорић, Б., Шућур-Јањетовић, В., Универзитет у Бањој Луци Факултет политичких наука, Поинт, ИСБН 978-99955-701-8

4. ЕУ пројекат међународне размјене особља и студената ЕРАСМУС+ К1 који је реализован између Факултета политичких наука Универзитета у Бањалуци и Palacký University Olomouc – Чешка у периоду 01.09.2018.-31.07.2020.

5. Интердисциплинарног истраживачког пројекта „Утицај социјалних мрежа и социјалне подршке на перцепцију задовољства животом породица несталих особа у БиХ ” током 2020. године

1.6. Везе са окружењем и заинтересованим странама

Студијски програм другог циклуса Социјални рад, посредством сарадње ФПН БЛ, развија сарадњу са различитим организацијама у различитим секторима и областима.

- Ради интереса и потреба студијског програма Социјални рад потписани су споразуми са готово већином центара за социјални рад и установа за смјештај корисника у РС, а у циљу обављања стручне праксе студената и запошљавања дипломираних социјалних радника; Министарством здравља и социјалне заштите у име свих социјалних установа које оснива Влада и јединице локалне самоуправе.
- Студијски програм Социјални рад има интензивну сарадњу са Савезом удружења стручних радника социјалних дјелатности РС и Удружењем социјалних радника Републике Српске -

струковна удружења која окупљају и социјалне раднике. Наставници из научног поља социјални рад су чланови ових удружења и редовно учествују у годишњим догађајима које она организују. (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-saradnja>).

Свршени студенти првог и другог циклуса студијског програма социјалног рада појединачно и преко својих институција остварују сарадњу са ФПН у циљу добијања подршке у рјешавању појединих питања, као и цјеложивотног образовања.

Студијски програм Социјални рад приликом организације догађаја на Факултету, као што је обиљежавање Међународног дана социјалног рада, Међународног дана људских права и стручног скупа Пострауматски стрес укључује и запослене у социјалним дјелатностима, дајући им прилику да елаборирају нека питања и пренесу своја искуства и искуства својих организација.

Добра сарадња са установама социјалне заштите омогућава и провођење истраживања у овим установама како би се истраживале појаве у социјалном раду и социјалној политици, како студената, тако и наставника и сарадника.

Постоје и проблеми у сарадњи који произилазе из неразумијевања улоге и значаја студијског програма Социјални рад у социјално-економском развоју друштва. Нажалост, недовољно се користе стручни и професионални капацитети студијског програма приликом израде стратегија, закона, организационих рјешења и сл., што за посљедицу има успостављање нефункционалних рјешења у пракси.

2. Провођење самоевалуације

2.1. Тим за самоевалуацију

Одлуком декана ФПН БЛ број 08/3.1118-6/21 од 15.11.2021. године формиран је тим за самоевалуацију Студијског програма Социјални рад – други циклус и израду извјештаја. У тиму је пет чланова и то:

1. проф. др Љубо Лепир, руководилац студијског програма и руководилац тима,
2. проф. др Драгана Шћеповић, проф. наставник на студијском програму,
3. проф. др Невенко Врањеш, продекан за наставу на ФПН БЛ,
4. Анђелија Поповић, студент другог циклуса студија социјални рад, Савременени социјални рад са дјецом и породицом, и
5. Владимир Накић, социјални радник запослен у ЈУ Центар за социјални рад Петрово.

Тим је обављао задатке тимски и појединачно уз велику међусобну комуникацију и размјену. Активностима тима координирао је руководилац тима. Одлуке су се доносиле на састанцима тима. Припрему тима и обезбјеђење неопходне литературе како би се упознао поступак и циљеви самоевалуације обавио је проф. др Невенко Врањеш и доц. др Драгана Трнинић, а сваки члан тима преузео је одговорност за прикупљање дијела података за самоевалуацију из документације и испитивање заинтересованих страна.

2.2. Поступак институционалне самоевалуације

Званичне активности на процесу самоевалуације су започеле септембра 2021. Прве активности обављене су на Студијском програму и обухватиле су анализу промјена наставних планова и програма, анализу примјењености Глобалних стандарда за образовање и обуку у социјалном раду, прикупљање релевантне документације о развоју студијског програма, издавачкој дјелатности, кадровском развоју, усклађености са сличним програмима у окружењу, евалуацијама и слично. Друга група активности односила се на истраживање ставова заинтересованих страна о студијском програму, политици

квалитета, оцјењивању студената и начинима побољшања студијског програма. Као најважније заинтересоване стране су одабрани студенти, дипломирани социјални радници који су завршили студиј Социјалног рада у Бањој Луци и руководиоци установа у којима се запошљавају социјални радници. За потребе овог истраживања на тиму за самоевалуацију конструисана су 3 (три) анкетна упитника. Први за испитивање ставова студената полазника другог циклуса, други за испитивање ставова завршених полазника другог циклуса студија и трећи за испитивање ставова руководиоца у којима су запослени социјални радници мастер програма. Упитници су садржавали питања о Студијском програму, оствареним исходима учења, и потребама промјена. Прикупљање и обраду података урадио је тим за самоевалуацију.

Тим је на првом састанку утврдио начин рада и дефинисао одговорности чланова тима. Кључне вриједности које је одредио су: доношење одлука на тиму, посвећеност задацима и временским роковима, остваривање комуникације и размјене сазнања непрекидно међу члановима тима у току индивидуалног рада, размјена података путем е-маила, пуна координација рада од стране руководиоца тима, објективност у налазима и прихватање недостатака.

Тим се у свом раду и изради овог извјештаја руководио Законом о високом образовању, Статутом универзитета и факултета, Стандардима и смјерницама за обезбјеђивање квалитета у Европском простору високог образовања (ЕСГ), Квалификационим оквиром за високо образовање у Босни и Херцеговини, Стандардима и смјерницама за обезбјеђење квалитета у високом образовању у Босни и Херцеговини, Правилником о акредитацији високошколских установа и студијских програма, Одлуком о критеријумима за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и Одлуком о допуни Одлуке о критеријумима за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини, Глобалним стандардима за образовање и обуку социјалних радника, Упутством о побољшању студијских програма на Универзитету у Бањој Луци, Правилима студирања на првом и другом циклусу, другим актима и документима на Универзитету, факултету и студијском програму који обезбјеђују и помажу процес образовања и рада.

Очекивани циљеви самоевалуације су:

- Објективна и систематична провјера и оцјена система квалитета студијског програма и његове ефикасности и ефикасности остваривања на Универзитету, Факултету и Студијском програму,
- Сагледавање остваривања циљева образовања на Студијском програму,
- Сагледавање процеса развоја Студијског програма и постигнутог нивоа,
- Практична провјера исхода учења и остварених компетенција код заинтересованих страна,
- Утврђивања степена усклађености Наставног плана и програма са захтјевима праксе и
- Оцјена остваривања улога свих актера у образовању социјалних радника.

Процес самоевалуације у потпуности је остварен кроз добровољни рад свих чланова тима и уз подршку декана ФПН БЛ, продекана, секретара и стручних служби Факултета. Овај Извјештај је обухватио све податке до којих је тим могао доћи, који су садржани у документима које је користио и податке који су прикупљени у различитим процесима и активностима који су се одвијали на Студијском програму последњих година.

2.3. Пандемија корона вируса и њен утицај на процес самоевалуације

Самоевалуација се одвијала у вријеме трајања пандемије корона вируса COVID19 што је имало значајан утицај на процес њеног провођења (од октобра до краја новембра 2021. године). У том контексту треба посматрати и тешкоће са којима се тим за самоевалуацију сусретао током провођења анализе. Иако нам је за анализу основа била самоевалуацијски извјештај првог циклуса студијског програма Социјални рад који је урађен 2017. године, сам процес усклађивања података са актуелним документима је ишао доста отежано. Мјере које су на снази, а везане су за поштовање хигијенско-епидемиолошких мјера ограничиле су приступ и кориштењу непосредних техника истраживања као

што је одржавање фокус група са заинтересованим странама. Такође, вријеме које је од стране универзитетских тијела одређено за провођење самоевалуације није било довољно за свеобухватну анализу свих елемената који су имали утицај на други циклус студијског програма.

Пандемија је унијела читав низ промјена у организационо техничкој структури извођења наставе, одржавања вјежби и праксе, као и полагања испита. За квалитетну анализу утицаја пандемије на процес извођења наставе на другом циклусу током академске године 2020/21. и 2021/22. потребно је било урадити додатне анализе за које тим за евалуацију другог циклуса Студијског програма Социјални рад није имао времена, и није добио упуте од стране канцеларије за квалитет на Универзитету.

Ради коректности и свеобухватности у изради Извјештаја овдје ћемо навести опште чињенице које су одредиле карактеристику времена пандемије и провођења наставног процеса на Универзитету, Факултету и студијском програму.

Након проглашења ванредног стања, марта 2020. године прешло се на online форму извођења наставе. Потпуно неприпремљено наставно особље за овакве ситуације је креирало наставни процес по својој интуицији. Иако је Факултет обезбиједио софтверску подршку за провођење наставе путем Google Meet апликације, извођење наставе се одвијало неуједначено. Руководство Универзитета и Факултета је фокус интереса ставило на поштовање хигијенско-епидемиолошких мјера и на административно праћење испуњавања радних обавеза. Уведена су додатна оптерећења наставног и сарадничког особља у виду обавеза писања дуплих извјештаја о процесу online извођењу наставе, присуству студената на предавањима, мјесечних извјештаја и сл. До тренутка писања овог извјештаја, није урађена нити једна анализа на тему функционисања Универзитета или ФПН током трајања пандемије.

На Факултету је организовано дежурство, а наставници су предавања проводили „од куће“. Испити су одржавани редовно на Факултету уз поштовање хигијенско-епидемиолошких мјера.

Студенти у почетку нису имали замјерке за овакав вид извођења наставе. Међутим, како је вријеме одмицало све је више био присутан отпор оваквом начину извођења наставе, о чему потврђују налази из самоевалуацијског извјештаја студената првог циклуса студијског програма Социјални рад који је урађен у јуну 2021. године.

3. Критеријуми самоевалуације

3.1. Развој и стратегија Универзитета у Бањој Луци, Факултета политичких наука и Студијског програма Социјални рад

Универзитет у Бањој Луци своју стратегију развоја темељи на Стратегији развоја образовања Републике Српске за период 2016-2021. године и успостављеним циљевима високог образовања у Закону о високом образовању. По усвајању ове стратегије, Универзитет у Бањој Луци приступио је изради своје стратегије развоја. Радни приједлог стратегије Универзитета у Бањој Луци за период 2017-2025 је у фази расправе по ННВ факултета.

(http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpk/PAO/Pages/Visoko_ obrazovanje.aspx)

Универзитет је за 2017. годину донио и оперативан програм рада којим је, у недостатку стратегије, идентификао и прецизирао кључне и приоритетне активности које треба да реализује у текућој години (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/ostali-akti>).

Систем стратешког планирања на Универзитету и његовим организационим јединицама није довољно развијен. Универзитет има велика очекивања од стратешких докумената који су на нивоу РС (Стратегија развоја високог образовања и Закон о високом образовању), јер се ради о јавној служби од посебног

друштвеног интереса и реално је да основне смјернице за свој развој добије од оснивача. Пошто процес стратешког планирања на нивоу РС касни, и Универзитет касни са усвајањем стратегије, а тиме и факултети немају основе за развој својих планова. Поред тога, у документима Универзитета, питања планирања рада у високообразовним установама немају значајно мјесто, што је у савременим условима велики недостатак у раду, јер несигурно и промјенљиво окружење снажно утиче на све процесе и структуре, и од носиоца дјелатности захтијева праћење промјена и планирано суочавање са њима. У процесу акредитације, која је заснована на систему квалитета, поред стратегија квалитета, основно је развити стратешки приступ у управљању и донијети циљеве и стратегије развоја. Зато се и очекује од менаџмента Универзитета, али и Факултета да развију процедуре за стратешко планирање и донесу своје стратегије и оперативне планове, што би била кључна основа за евалуацију рада Универзитета, Факултета и студијских програма.

Стратешко планирање на нивоу ФПН БЛ и нивоу студијског програма није развијено.

3.2. Управљање, унутрашње осигурање квалитета и култура квалитета

3.2.1. Организациона и управљачка структура Универзитета, Факултета и Студијског програма

Нови Закон о високом образовању који је усвојен 2020. године (Сл. Гласник РС, бр. 67/20) донио је читав низ новина које значајно утичу на организацију и положај Универзитета. Новим законским рјешењима још више се централизује питање планирања, организовања и реализовања процеса високошколског образовања. Универзитет добија централно мјесто, а организационе јединице (факултети) су сведени на административне јединице којима су ограничени ресурси и могућности самосталног управљања образовним процесом

Према Закону, Универзитет је високошколска јавна установа која се бави наставно-научним, научно-истраживачким и умјетничким радом, организује и изводи академске и струковне студије у најмање пет различитих студијских програма, из најмање три области образовања: образовање; хуманистичке науке и умјетност; друштвене науке; природне науке; инжењерство, производне технологије и грађевинарство; пољопривреда, медицина, здравство и социјална заштита и услуге.

Организациона структура Универзитета прописана је Статутом Универзитета и Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста.

(<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/statut>) (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/pravilnici>)

Универзитет је организован на начин да интегрише више организационих јединица које чине цјеловитост рада Универзитета. Организационе јединице су: Факултет, Академија умјетности и Институт.

Факултет је организациона јединица Универзитета која развија наставни и научно-истраживачки рад као основ своје дјелатности. Академија умјетности је организациона јединица Универзитета која развија наставни рад, умјетничко стваралаштво и научно-истраживачки рад као основ своје дјелатности у подручју умјетности. Институт је организациона јединица која изводи научно-истраживачки рад као основ своје дјелатности. У саставу Универзитета у Бањој Луци су: Академија умјетности, Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет, Економски факултет, Електротехнички факултет, Машински факултет, Медицински факултет, Пољопривредни факултет, Правни факултет, Природно-математички факултет, Рударски факултет, Технолошки факултет, Факултет политичких наука, Факултет физичког васпитања и спорта, Филолошки факултет, Филозофски факултет, Шумарски факултет и Факултет за безбједност (члан 2 Статута). Организациона јединица је и Институт за генеричке студије. Организационе јединице немају статус правног лица и иступају у правном промету под називом Универзитета и под својим називом.

Орган управљања Универзитетом је Управни одбор. Највише академско тијело Универзитета је Сенат. Орган руковођења Универзитетом је ректор.

Надлежности Управног одбора регулисане су чланом 26 Статута Универзитета и оне обухватају:

- предлаже ректору Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста, по претходно прибављеном мишљењу факултета, академије и института;
- усваја акте из области материјално-финансијског пословања, рада и радних односа и друге опште акте из своје надлежности;
- даје мишљење на статут Универзитета и сагласност на статуте факултета/ академије и института, у складу са својим надлежностима;
- утврђује планове финансирања и развоја;
- утврђује приједлог Одлуке о висини школарине и других накнада, на приједлог Сената;
- доноси годишњи програм рада Универзитета, на приједлог Сената;
- доноси финансијски план и усваја годишњи обрачун;
- одлучује о међусобним односима са другим високошколским установама у земљи и иностранству;
- усмјерава, контролише и оцјењује рад ректора у домену финансијског пословања;
- подноси оснивачу најмање једанпут годишње извјештај о пословању Универзитета;
- доноси одлуку о формирању и укидању факултета, академија и института, на приједлог Сената;
- утврђује развојно-инвестициону политику Универзитета, факултета, академије и института, на приједлог Сената и ректора;
- одлучује у оквиру регистроване дјелатности о успостављању јавно-приватног партнерства, на приједлог Сената;
- одлучује о издвајању финансијских средстава за чланство у тијелима у области високог образовања у земљи и иностранству;
- даје претходну сагласност ректору за појединачно располагање средствима преко износа од 20.000 КМ, односно декану, тј. директору Института за располагање средствима преко износа од 6.000 КМ;
- води политику заштите животног стандарда запослених и студената на Универзитету;
- одлучује у другом степену по приговорима запослених на одлуке ректора и других органа и тијела Универзитета који су одлучивали у првом степену о правима, обавезама и одговорностима запослених из области радних односа;
- одлучује о другим питањима у оквиру својих надлежности одређених Законом, Статутом и другим актима.

Управни одбор има 9 (девет) чланова, и чине га: 4 (четири) представника из реда академског особља Универзитета, 1 (један) представник административног особља Универзитета, 1 (један) представник студената, 3 (три) представника које именује Влада Републике Српске.

Надлежности Сената су (члан 54. Закона о високом образовању, Сл. Гласник РС, бр. 54/2020):

(1) Сенат одлучује о академским питањима и обавља сљедеће послове:

- 1) одлучује о наставној, научној, умјетничкој и стручној дјелатности високошколске установе,
- 2) доноси статут универзитета, односно високе школе уз претходно прибављено мишљење управног одбора и уз сагласност Министарства,
- 3) даје сагласност на статуте чланица универзитета,
- 4) доноси опште акте у складу са законом и статутом високошколске установе,
- 5) Сенат универзитета, на приједлог научно-наставног вијећа, односно умјетничко-научно-наставног вијећа, доноси кратке програме студија, студијске програме првог, другог, трећег циклуса студија, интегрисане студијске програме и програме цјеложивотног учења, а сенат високе школе доноси кратке студијске програме, студијске програме првог циклуса студија и програме цјеложивотног учења,

- 6) бира и разрјешава ректора универзитета, односно директора високе школе,
  - 7) именује и разрјешава проректоре на приједлог ректора,
  - 8) именује чланове управног одбора из реда академског и административног особља,
  - 9) Сенат универзитета именује вијећа научних области по научним областима на приједлог вијећа чланица универзитета,
  - 10) доноси одлуку о расписивању конкурса за изборе у наставничка и сарадничка звања у складу са општим актом високошколске установе,
  - 11) Сенат универзитета врши избор академског особља на приједлог научно-наставног, односно умјетничко-научно-наставног вијећа чланице универзитета и мишљења вијећа научних области,
  - 12) Сенат универзитета даје сагласност на извјештаје у поступку стицања научног звања доктора наука,
  - 13) Сенат универзитета, на приједлог Научно-наставног вијећа, додјељује почасно звање професор емеритус и почасни доктор наука,
  - 14) предлаже Министарству број студената који се финансирају из буџета Републике, за упис у прву годину првог и другог циклуса студија за јавне високошколске установе,
  - 15) предлаже Министарству број самофинансирајућих студената, ванредних студената и студената страних држављана, за упис у прву годину сва три циклуса студија,
  - 16) доноси правила студирања,
  - 17) предлаже управном одбору годишњи програм рада високошколске установе, на приједлог научно-наставног и умјетничко-научно-наставног вијећа,
  - 18) Сенат универзитета на приједлог научно-наставног вијећа и умјетничко-научно-наставног вијећа, односно Сенат високе школе усваја листу одговорних наставника и сарадника,
  - 19) усваја Извјештај о самовредновању високошколске установе,
  - 20) даје приједлог Управном одбору за оснивање и укидање факултета и других чланица универзитета,
  - 21) обавља и друге послове у складу са законом и статутом високошколске установе.
- (2) Чланови сената који су представници студената могу одлучивати у стварима из става 1. т. 1), 2), 3), 4), 5), 6), 14), 15), 16), 17) и 19) овог члана.

Сенат је академски и стручни орган високошколске установе. Сенатом универзитета предсједава ректор, а Сенатом високе школе директор. Сенат универзитета чине ректор, проректори, декани факултета, директори научноистраживачког института, као и студенти. Број чланова, састав, поступак избора, трајање мандата и начин рада сената високе школе прописује се статутом високе школе. У саставу сената мора бити најмање 15% чланова из реда редовних студената који су први пут уписали годину студија, са свих циклуса студија који се организују на високошколској установи.

Представнике студената сва три циклуса студија у Сенату бира Студентски парламент, по већ наведеној процедури. Чланове Сената из реда наставног особља бирају вијећа факултета/академије и института тајним гласањем, из реда стално запослених наставника са пуним радним временом. У структури Сената најмање 1/3 од укупног броја чланова чине редовни професори на Универзитету.

Ректор заступа и представља Универзитет. Ректор је одговоран за законитост рада и ефикасно пословање Универзитета. Надлежности ректора су:

- подношење приједлога Управном одбору који се односе на образовање и мисију Универзитета, при чему је дужан да узме у обзир препоруке и мишљење Сената;
- на приједлог декана, односно директора института, припрема годишње и друге финансијске планове и извјештаје које разматра Управни одбор;
- подношење извјештаја о финансијском пословању Универзитета;
- брига о реализацији финансијског плана;
- доношење одлука о коришћењу финансијских средстава до износа од 20.000КМ;
- друга питања утврђена Законом, Статутом или другим прописом, као и сва остала питања која нису стављена у надлежност других органа.

Ректора бира Сенат на основуведеног јавног конкурса примјењујући Правила поступка за избор ректора и проректора Универзитета у Бањој Луци (линк <http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/pravila>).

Факултет политичких наука као организациона јединица Универзитета је надлежан за (члан 18 Статута ФПН БЛ):

- (1) научно-истраживачки рад;
- (2) наставу, испитивање и оцјењивање студената;
- (3) подношење приједлога Сенату о питањима која се односе на студијске програме и предмете који се реализују на Факултету, на сва три циклуса;
- (4) предлагање избора наставника и сарадника;
- (5) издавање јавних исправа;
- (6) кориштење имовине у складу са законом;
- (7) предлагање уређења унутрашње организације на Факултету;
- (8) предлагање оснивања правних лица чијим дјелатностима се повезују високо образовање, наука и пракса;
- (9) реализацију студијских програма и спровођење поступка израде и одбране завршних радова на сва три циклуса студија;
- (10) реализацију стручних пројеката из своје дјелатности;
- (11) правилно и сврсисходно кориштење средстава остварених у складу са законом;
- (12) обављање и других дјелатности за које испуњава услове, а одобрене су од стране Сената или Управног одбора, у оквиру њихове надлежности

Постојећа организација Универзитета је сложена, јер је Универзитет у Бањој Луци сложен систем који се састоји из низа дијелова – подсистема који су сами за себе системи и који као дио јединственог система морају имати висок ниво повезаности и међусобне комуникације. Ректорат, кога чине ректор и проректори са пратећим службама, обезбјеђују повезивање и координацију. Било који елемент у систему ако не функционише или има проблема, то има утицаја на цјелокупни систем, односно Универзитет.

ФПН БЛ као подорганизација у Универзитету има своју организациону структуру. Она се успоставља и развија Статутом Факултета.

(<http://fpn.unibl.org/attachments/article/30/StatutFPN.pdf>) .

Основни елементи организационе структуре ФПН БЛ су Декан са продеканима, Наставно-научно вијеће, Студијски програми, Институт друштвених наука и Административна служба у којој се налазе студентска служба, протокол, библиотека, секретарски послови, рачунски центар, логистика и одржавање чистоће.

Органи ФПН БЛ су: Наставно научно вијеће и Декан.

Факултет је Статутом предвидио образовање Колегија као стручног тијела ради разматрања појединих питања од значаја за рад Факултета. Чланови колегија су декан, продекани, секретар факултета, руководиоци и секретари студијских програма (члан 19 Статута).

Наставно-научно вијеће Факултета према члану 20. Статута обавља сљедеће послове:

- (1) доноси статут Факултета, као и друге опште акте;
- (2) даје мишљења и приједлоге Сенату о академским, научним и стручним питањима у складу са Статутом;
- (3) прати рад студената на Факултету;
- (4) предлага ректору именовање и разрешење декана, по процедури тајног гласања;
- (5) бира и разрешава представника у Сенат по процедури тајног гласања;
- (6) формира вијећа студијских програма и одређује њихов састав и дјелокруг рада у складу са Статутом;
- (7) именује комисију у поступку израде завршног рада на другом циклусу студија;

- (8) предлаже Сенату број, као и критеријуме и поступак за упис студената на Факултет;
- (9) доноси одлуку о критеријумима за препис студената са других високошколских установа у складу са Законом;
- (10) обавља и друге послове прописане овим Статутом или другим општим актом.

Наставно-научно вијеће ФПН БЛ чине сви запослени професори и сарадници, са пуним радним временом и који изводе наставу на студијским програмима на Факултету и студенти Факултета у складу са Законом, с тим да је заступљеност студената 20% од укупног броја чланова Вијећа. Декан и продекани су чланови Вијећа по функцији. Избор студената у Вијеће врши се на Факултету, на начин прописан Статутом и општим актом који усваја Сенат. Сједнице ННВ сазива декан и одржавају се једном мјесечно.

Поступак сазивања, вођења, одлучивања и друга питања везана за одржавање сједница и рад Вијећа уређују се Пословником о раду, који доноси Наставно научно вијеће ФПН БЛ (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/poslovnici>).

Орган руковођења Факултетом је декан. Декана именује и разрешава ректор на приједлог ННВ, из реда редовних, односно ванредних професора (члан 24 Статута ФПН БЛ). Декан је одговоран ННВ и органима Универзитета. Декан представља Факултет, одговоран је за законитост рада и има права и обавезе у складу са Законом, Статутом Универзитета и Статутом ФПН БЛ.

Послови декана су:

- (1) организује и руководи радом Факултета;
- (2) стара се о извршавању одлука и закључака органа Универзитета и Факултета;
- (3) обезбјеђује ефикасно, економично и цјелисходно кориштење средстава Факултета;
- (4) одлучује о кориштењу средстава Факултета до износа од 6.000 КМ, у складу са финансијским планом Факултета, а преко тог износа уз сагласност Управног одбора;
- (5) представља и заступа Факултет у складу са Законом, Статутом Универзитета, Статутом Факултета и другим актима;
- (6) предлаже развојне и финансијске планове Факултета ННВ и мјере за провођење истих;
- (7) даје мишљење у поступку утврђивања систематизације радних мјеста на Факултету коју заступа и представља;
- (8) сазива сједнице ННВ и истима предсједава;
- (9) разматра студентске захтјеве и рјешава их у оквиру својих надлежности;
- (10) доноси одлуку о престанку статуса студента;
- (11) одговоран је за организацију и извршавање наставно-научног процеса на Факултету;
- (12) доноси појединачне акте у складу са Статутом Универзитета, Статутом Факултета и другим општим актима;
- (13) развија и остварује сарадњу са установама и институцијама из дјелокруга рада утврђеног Статутом Универзитета и Статутом Факултета;
- (14) потписује уговоре са одговарајућим организационим јединицама других универзитета у земљи и иностранству, уз претходну сагласност Сената и Управног одбора, као и сву потребну документацију везану за научно-истраживачке пројекте у земљи и иностранству;
- (15) одлучује о правима, обавезама и одговорностима радника Универзитета који су распоређени на Факултет по овлашћењу добијеном од стране ректора;
- (16) предлаже ННВ кандидате за продекане;
- (17) обавља и друге послове прописане Законом, Статутом или другим актима.

Послови продекана дефинисани су чланом 63. Статута Универзитета у Бањој Луци и чланом II-3. Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста на Универзитету (http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/2.Pravilnik_o_unutrasnjoj_organizaciji_i_sistematizaciji_radnih_mjesta_na_Univerzitetu.pdf).

ФПН БЛ тренутно има два продекана, једног продекана за наставу и једног за научно – истраживачки рад.

Квалификован и ефикасан процес доношења одлука на Универзитету и Факултету захтјева поуздане и правремене информације релевантне за одлуке које треба предузети. Да би омогућили органима одлучивања на свим нивоима (Управни одбор Универзитета, Сенат, ректор, ННВ Факултета, Вијеће студијског програма) доношење ефективних и ефикасних одлука, сви дијелови организационе структуре прикупљају све информације релевантне за сваку одређену одлуку. Те активности су обилато подржане од различитих служби које постоје на Универзитету и Факултету као што су студентска служба, служба за финансије, администрацију, правна служба итд.

Шема организационе структуре Факултета политичких наука у Бањој Луци

За извођење Студијског програма Социјални рад важне послове обавља и Вијеће студијског програма кога чине наставници и сарадници који учествују у извођењу наставе и вјежби на студијском програму, а налазе се у пуном радном односу на Факултету. Вијеће за Студијски програм обавља сљедеће послове (члан 30 Статута ФПН БЛ):

- Предлаже ННВ одговорне наставнике и сараднике;
- Предлаже ангажовање гостујућих наставника;
- Предлаже комисије за изборе у звање, комисије за одбране дипломских радова, мастер радова и доктората, и комисије за пријемни испит;
- Врше анализу ефикасности рада студијских програма и студената и усвајају извјештаје о раду наставника и сарадника, као и пролазности и проходности студената на студијским програмима;

- Предлаже научно-истраживачке пројекате;
- Именује комисије за обављање послова из области квалитета наставе (евалуације);
- Усваја извјештаје о научно-истраживачким пројектима и публикацијама која се раде на одсјецима, укључујући и презентовање резултата;
- Разматра теме за израду дипломских, мастер/магистарских и докторских теза;
- Покреће поступке измјене наставних планова;
- Предлаже издавање уџбеника и друге литературе;
- Обавља самоевалуацију рада студијских програма на годишњем нивоу са препорукама за унапређење;
- Сваке године именују координаторе за квалитет испред студијских програма;
- Врши евидентирање, документовање (тонски и писани записници са сједница) и архивирање свих активности на одсјеку; Обавља послове везане за пријемни испит;
- Обезбјеђује информације за оглашавање на интернет порталу Факултета везане за студијске програме, студирање и студентске активности.

Сједнице Вијећа студијског програма сазива руководиоца и одржавају се једном мјесечно, по потреби и чешће.

Студијски програм према члану 30. Статута ФПН БЛ има руководиоца и секретара. Руководилац студијског програма се бира на период од 4 (четири) године, са могућношћу реизбора, из реда наставника запослених у пуном радном односу на Факултету. Руководилац студијског програма предлаже Вијеће студијског програма. Коначан приједлог за именовање руководиоца студијског програма усваја ННВ Факултета, док коначну одлуку о именовању руководиоца студијског програма доноси Сенат Универзитета.

Секретар студијског програма се бира на период од једне године, са могућношћу реизбора, по правилу из реда сарадника запослених у пуном радном односу на Факултету. Одлуку о именовању секретара студијског програма доноси Вијеће студијског програма, на приједлог руководиоца студијског програма.

Анализом новог Закона о високом образовању и приједлогом Статута УНИБЛ (од јуна 2021. године) утврђено је да позиција руководиоца студијског програма и секретара студијског програма није дефинисана, већ је препуштено да се то питање уреди на нивоу организационих јединица. Нерјешавање овог питања на јединствен начин, на нивоу Универзитета, отвара простор за различита рјешења у области одговорности, описа радних обавеза и финансирања, која могу стварати додатни проблем у процесу јединственог управљања високошколским образовањем у републици Српској.

Надзор над радом Универзитета и свих његових дијелова обавља се на више начина:

1. Управни надзор над радом и законитошћу аката који се доносе на Универзитету обавља Министарство за просвјету и културу Владе РС (члан 141 Закона);
2. Инспекцијски надзор над примјеном Закона о високом образовању и подзаконских аката који произилазе из овог закона врши Дирекција за инспекцијске послове РС путем просвјетне инспекције (члан 142 Закона).

Поред законски установљеног надзора, надзор над радом организационих јединица Универзитета врши ректорат и Сенат који доносе све стручне одлуке. У процедури доношења одлука контролише се законитост, поступак и квалитет одлуке.

На ФПН БЛ декан у оквиру својих управљачких одговорности може предложити ННВ да формира радна тијела (комисије) која обрађују поједина питања и подносе извјештаје које усваја ННВ.

3.2.2. Систем за унапређење и осигурање квалитета

Систем квалитета успостављен је јединствено на Универзитету у Бањој Луци у којем су развијени интерни механизми за преиспитивање, доказивање и унапређивање квалитета свих студијских програма, наставе и услова рада, развоја људских ресурса и свих других елемената који осигуравају остваривање циљева високог образовања и циљева образовања на студијским програмима. Систем квалитета је успостављен на основу Европских стандарда квалитета у високом образовању (ESG), Стандарда и смјерница за осигурање квалитета у високом образовању у Босни и Херцеговини, Критеријума за акредитацију високошколских установа, Закона о високом образовању и Уредбе о лиценцирању.

Систем квалитета на Универзитету институционално је уређен. Кључно тијело у систему квалитета је Комитет за осигурање квалитета (КОК). Њега успоставља Сенат Универзитета и задатак му је да припрема стратегије и политике квалитета и доставља их надлежним органима на усвајање. Састав КОК-а чине укупно 11 чланова од којих су 2 (два) представника студената (20%) Универзитета у Бањој Луци као и 2 (два) представника из реда привреде, 6 (шест) из реда академског особља и 1 (један) из реда администарције, што је регулисано Статутом (http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/Pravilnik-o-nacinu-izbora-i-broju-clanova-SP-i-izboru-studenata-u-NNV.pdf)

Административно и техничко тијело које обавља послове координације активности на осигурању квалитета са факултетима, прикупља, обрађује и анализира податке о осигурању квалитета и пружа техничку помоћ Комитету за квалитет је Канцеларија за осигурање квалитета (КОК). У Канцеларији је запослен и координатор за осигурање квалитета.

Факултети као организационе јединице Универзитета имају своје координаторе за квалитет који су и чланови Комитета за осигурање квалитета Универзитета.

За успостављање система квалитета проведено је низ активности које су резултирале успостављањем система и доношењем кључног документа „Систем квалитета“.

„Систем квалитета“ је припремљен од стране Комитета за осигурање квалитета Универзитета у Бањој Луци. Приједлог радне верзије документа „Систем квалитета“ прошао је јавну расправу по факултетским вијећима у чијим саставима осим академског особља учествују и студентски представници. Такође у саставу Сената гдје је усвојен „Систем квалитета“ учествује 20% чланова из реда студената или 6 (шест) представника од укупно 29 чланова Сената (<http://unibl.org/uploads/files/strane/Pratece-aktivnosti.pdf>)

3.2.3. Документи Универзитета у Бањој Луци за осигурање квалитета

Кључни стратешки документ који дефинише политику квалитета на Универзитету је „Систем квалитета“ који садржи:

- Стратегију за осигурање квалитета
- Процедуру за праћење и унапређење квалитета
- Обрасци за праћење показатеља квалитета.

Документ је усвојен на сједници Сената УНИБЛ дана 11.07.2012. године под бројем: 02/04-3.1867-116/12. „Систем квалитета“ се примјењује на свим организационим јединицама. Статутом Универзитета у члановима 152 до 159 дефинисан је начин обезбјеђења квалитета у овој високошколској установи, као и начин доношења аката. Такође, начин доношења и усвајања овог и сличних докумената дефинисан је одредбама Статута Универзитета које прописују рад Сената и других органа (Стратегија осигурања квалитета Универзитета у Бањој Луци http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/STRATEGIJA-ZA-OSIGURANJE-KVALITETA.pdf) и (http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/PROCEDURA-ZA-PRACENJE-KVALITETA.pdf).

Универзитет у Бањој Луци донио је и процедуру којом је утврдио морална начела и начела професионалне етике у наставном, умјетничком и научноистраживачком раду, у циљу заштите достојанства професије, унапређења моралних вриједности и подизања свијести о одговорности свих чланова академске заједнице. То је Кодекс професионалне етике Универзитета у Бањој Луци. (http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/Kodeks-profesionalne-etike.pdf).

Постојећи систем осигурања квалитета на Универзитету је на почетка свог развоја. Донесени документи у систему квалитета представљају добру основу за развој система. Међутим, и поред успостављених процедура за праћење квалитета, процес праћења је на почетку и сви актери у систему не остварују своје улоге и задатке. Више активности посвећено је учешћу студената у оцјени, односно годишњим евалуацијама наставног процеса од стране студената, али и то није системска и континуирана активност. Други одлици евалуације су неразвијени. Практично интерна провјера система не функционише. Има добрих примјера учешћа заинтересованих страна у евалуацији, али то није системска пракса.

Рад Комитета за осигурање квалитета у организационим јединицама је невидљив. Тако на примјер на нашем Факултету, осим студентских оцјена, није забиљежена ни једна активност координатора за осигурање квалитета на иницирању реализације задатака из Стратегија за осигурање квалитета. Такође, није било никаквих мјера у отклањању било каквих неправилности које су уочене у раду, а везане су за систем квалитета, учења на примјерима добре праксе и искуствима других и слично.

Сложен систем Универзитета захтјева и друге системе управљања квалитетом. Стандардизација организационих и радних процеса била би врло значајна у отклањању проблема у координацији, јединственом дјеловању у свим организационим јединицама, процесу управљања, побољшању планирања, функцији контроле итд. Зато се препоручује увођење система квалитета ИСО 9001.

3.2.4. Комитет за осигурање квалитета

Статут Универзитета у члану 153 и 154 дефинише формирање Комитета за обезбјеђење квалитета Универзитета и његов састав и надлежности (КОК). КОК спроводи поступак самовредновања, континуираног праћења, обезбјеђења и унапређења. КОК-ом предсједава проректор за наставу и студентска питања, а чине га представници академског особља који имају искуства у области обезбјеђења квалитета и долазе из различитих организационих јединица Универзитета. КОК у свом саставу има најмање 20% представника студената и најмање 20% представника из реда спољних партнера. КОК је задужен за припремање стратегије и политике Универзитета из области обезбјеђења квалитета и формирање приједлога ректору и Сенату за коначно усвајање. Задатак КОК-а је прављење краткорочних и дугорочних планова за побољшавање квалитета и надгледање и координацију процедуре везане за ово питање. КОК-у у његовом раду помаже и универзитетска канцеларија за обезбјеђење квалитета, која ће пружати адекватну административну и техничку подршку у раду на обезбјеђењу квалитета, те координатори за обезбјеђење квалитета на организационим јединицама Универзитета (линк: http://unibl.org/uploads/files/strane/statut/1.STATUT_UNIBL_2012.pdf и <http://unibl.org/uploads/files/strane/Pratece-aktivnosti.pdf>).

3.2.5. Учешће студената у систему унутрашњег осигурања квалитета

Једно од основних права студената дефинисано Законом о високом образовању, (члан 103) је право на учествовање у осигурању квалитета високошколске установе.

Учешће студената у систему обезбјеђења квалитета обезбјеђено је на сва три нивоа (Универзитет, ФПН БЛ и студијски програм) кроз:

- а) чланство у КОК-у које је дефинисано чланом 154 Статута Универзитета и чланство у Сенату (члан 34 Статута Универзитета), (http://unibl.org/uploads/files/strane/statut/1.STATUT_UNIBL_2012.pdf).

- б) чланством у Наставно научним вијећима Факултета (члан 21 Статута) (<http://fpn.unibl.org/index.php/fakultet/dokumenti>) .
Правилником о начину избора и броју чланова студентског парламента у наставно научном вијећу факултета дефинише се избор представника студената у ННВ факултета и cjелокупни поступак избора који у потпуности испуњава демократске изборне стандарде.
(http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/Pravilnik-o-nacinu-izbora-i-broju-clanova-SP-i-izboru-studenata-u-NNV.pdf) .
- в) годишњом евалуацијом наставног процеса која се од 2008. године редовно изводи у свим организационим јединицама Универзитета.
(Правилник о анкетирању студената о квалитету наставног процеса
http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/27.Pavilnik_o_anketiranju_studenata.pdf) .
- г) активном интеракцијом са наставницима и сарадницима у вријеме расправа о значајним питањима студијских програма и остваривања права студената за вријеме предавања и вјежби, као и организовањем планираних расправа (групни рад, проблемске радионице, студије случаја, стручна пракса, стучни радови, истраживања, организовање догађаја, студентска размјена итд.).
На студијском програму Социјални рад проводе се анализе постојећих програма и појединих елемената програма приликом измјена наставних програма и у другим ситуацијама када се желе унаприједити постојећи облици рада на појединим предметима или циклусима.
- д) евалуацијом рада које проводе студијски програми у циљу прикупљања мишљења студената о наставном плану и програму, политици факултета према студентима, учешћу студената, оцјењивању рада студената итд. Студијски програм социјални рад у току 2017. године провео је истраживање ставова студената (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>) .
- е) путем студентских организација, њиховим организовањем и дјеловањем.

Чланом 59 тачка 8 Статута ФПН БЛ установљено је право на организовање студената. На овом факултету организоване су и дјелују двије организације студената: Унија студената и Студентски парламент.

Улога студената у управљању на свим нивоима, систему унутрашњег осигурања квалитета је правно утемељена и даје основа за активну и запажену улогу. Мишљење студената на студијском програму Социјални рад само дјелично прихвата ову чињеницу, јер 32% анкетираних сматра да студенти не партиципирају у вођењу политике ФПЛ БЛ, а 51% анкетираних сматра да је учешће студената понекад, углавном кроз дјеловање студентских организација.

Слични су ставови и око учешћа студената у доношењу одлука, јер 34% анкетираних сматра да студенти не учествују у доношењу одлука, а 40% да се ради о повременом учешћу углавном пред изборе, у случају доношења важних одлука за Факултет и студијски програм. Наставно научно вијеће факултета се препознаје као кључно мјесто за учешће у доношењу одлука.

Студенти су подијељеног мишљења да ли се на ФПН БЛ подстиче ангажованост студената, јер 54% анкетираних сматра да се подстиче, углавном ангажованошћу професора кроз наставу, радове, семинаре, а 46% да се не подстиче.

Факултет проводи активности које треба да допринесе мотивисаности студената за учешће: обезбиједио је простор и услове за рад студентских организација, врши консултације поводом важних догађаја, подржава њихове пројекте, издања, организацију догађаја, повезивање са другим студентима социјалног рада из окружења и слично, али то још увијек није довољно за потпунију и већу ангажованост студената.

3.3. Процедуре за осигурање квалитета студијског програма другог циклуса Социјални рад

Закон о високом образовању Републике Српске дефинисао је образовну и научну улогу Универзитета у Бањој Луци, у складу са циљевима високог образовања. Мисија Универзитета у Бањој Луци је да постигне изврност у својим напорима и да припреми своје дипломце не само да обављају своје

професије у одговарајућим областима, већ и да учествују као вриједан и корисни члан друштва са друштвеном савјешћу и одговорношћу у националним и међународним питањима. ФПН БЛ и сви његови програми једнако су посвећени унапређењу знања кроз одличну наставу, истраживање и постдипломско образовање и преузели су на себе дио одговорности за реализацију мисије Универзитета у области друштвених наука.

3.3.1. Назив и циљеви студијског програма

Општи циљеви студијског програма другог циклуса Социјални рад дефинисани су у Елаборату о студијском програму са наставним планом који се налазе на званичној страници ФПН, а то је: (<http://fpn.unibl.org/index.php/osnovne-studije/studijски-programi/socijalni-rad>).

Концепција студија другог циклуса усклађена је са највишим европским и свјетским стандардима оспособљавања студената за рад у области социјалног рада. Циљеви образовања социјалних радника – мастер произилазе из циљева високог образовања и циљева социјалног рада. Основни циљ високог образовања је „стицање, развијање, заштита и преношење знања и способности посредством наставе и научно истраживачког рада с циљем доприноса развоја способности појединца и друштва“ (члан 3. Закона о високом образовању). Овај циљ је садржан у циљевима образовања социјалних радника, а то су:

1. Стицање професионалних компетенција социјалног радника у реализацији своје професионалне улоге, сврхе и метода рада;
2. Оспособљавање студената за адекватан избор и примјену метода рада којим ће се остварити професионални задаци и циљеви, у односу на препознате и идентификоване проблеме са којим се суочава у својој раду у свим областима гдје се запошљавају социјални радници;
3. Обучавање студената првог циклуса за истраживање природе структуриране праксе – процеса социјалног рада – и разматрање њеног односа према теорији социјалног рада;
4. Стицање услова за даље школовање и стручно усавршавање.

Циљеви образовања социјалних радника – мастер, морају произићи из циљева социјалног рада. Општи циљ социјалног рада је помоћ и подршка појединцима, групама и заједници у активирању њихових снага и могућности и осигуравање заштите и бриге у сврху подизања квалитета живота. Интервенције социјалног рада су подржавајуће, развојне, заштитне, превентивне и терапијске и зато укључују теоријска и практична знања и вјештине које се стичу у процесу високог образовања. Социјални радници морају бити образовани за научна истраживања структуриране праксе, односно процеса социјалног рада и његове утемељености на теорији како би је стално унапређивали и развијали, што је укључено у циљеве образовања. Широко заступљене методе рада и проучавања праксе директно утичу на когнитивни и емоционални развој студената и оснажују њихове капацитете за започињање праксе социјалног рада са појединцем, групама и/или заједницама.

Образовање социјалних радника - мастер има и за циљ успостављање система који омогућава стицање услова за даље школовање и усавршавање, односно, власници мастер диплома ће имати основе за животно учење и они ће моћи наставити да развијају своје знање и вјештине након завршетка другог циклуса на трећем циклусу студија.

Социјални рад по свом основном одређењу садржи промјену, односно он „промовише социјалне промјене и рјешавање проблема“ чиме утиче на шире друштвене циљеве, а то је повећање благостања свих људи. Зато су циљеви даљњег образовања социјалних радника садржани и у општим циљевима високог образовања (развој способности појединца и друштва).

Остваривање циљева студијског програма другог циклуса повезано је са политиком квалитета кроз:

- Опредјељеност за континуирани раст и развој,

- Оспособљавање властитог кадровског потенцијала из социјалног рада и њихово перманентно стручно и научно оспособљавање,
- Континуирано унапређење сарадње са праксом и свим заинтересованим странама,
- Свођење свих облика жалби на минимум,
- Испитивање и мјерење задовољства студената,
- Инвестирање у издавачку дјелатност студијског програма,
- Инвестирање у развој информационог система, опрему и библиотекарски фонд.

Образовни циљеви студијског програма укључују и остварују четири препоруке Савјета Европе у вези са сврхом високог образовања (припрема студената за активно учешће у друштву, припрема за њихове будуће каријере – допринос њиховој запошљивости, подршку личном развоју и стварање широке напредне базе знања и стимулација истраживачког рада и иновација – укључивање студената у пројекте, израде патената, такмичења итд.

Према налазима самоевалуационог процеса првог циклуса који је урађен 2017. године студенти социјалног рада који су завршили основно високо образовање из социјалног рада у циљевима образовања подједнако дају значај оспособљавању за практичан социјални рад и оспособљавању за истраживачки научни рад (41%), 43% предност даје оспособљавању за практичан рад, а 8% предност даје научно истраживачком раду. Мањи број анкетираних (8%) има потребу да на други начин интерпретира циљеве сматрајући да је циљ високог образовања социјалних радника стицање теоријских знања и упознавање послова социјалног радника и упознавање са струком.

Документи који говоре о планирању и остваривању циљева су: Програм студијског програма вијећа (<http://fpn.unibl.org/index.php/planiranje-i-ciljevi>), Програмска дјелатност руководиоца студијског програма, (<http://fpn.unibl.org/index.php/planiranje-i-ciljevi>), као и наставним плановима који садрже и елаборате (<http://fpn.unibl.org/index.php/nastavni-planovi>).

Остваривост циљева студијског програма доказује се бројем заинтересованих за упис на студијски програм, бројем студената који студирају студијски програм, бројем дипломираних студената социјалног рада, бројем студената другог циклуса студирања и бројем магистара социјалног рада, бројем доктораната и доктора наука који су то звање стекли на студијском програму. Остваривање циљева провјерава се и кроз ставове заинтересованих страна (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

3.3.2. Исходи учења

Да би се остварили дефинисани циљеви неопходно је да током студија студенти добију проширена знања из социјалног рада и социјалне политике.

Исходи учења студијског програма другог циклуса Социјални рад дефинисани су у Наставном плану и програму за студијски програм, а за сваки предмет појединачно у силабусима предмета. Исходи учења садрже очекивања шта студент по завршетку студијског програма, односно програма сваког појединачног предмета треба да зна, односно шта треба показати као знање након завршетка процеса учења. Постизање исхода учења се верификује кроз процес полагања испита на сваком предмету.

Исходи учења усклађени су са циљевима високошколског образовања и Глобалним стандардима за образовање у социјалном раду, према којима би сваки студент требало да:

- Усвоји знања о људском понашању и социјалном окружењу с посебним нагласком на интеракцију појединаца-у-окружењу, развој током животног вијека, интеракцију између биолошких, психолошких, социо-културалних и културалних фактора који обликују људски развој и понашање;
- Стекне знање о социјалној политици заједнице;

- Стегне знања и вјештине потребне за процјену и дјеловање на микро, мезо и макро нивоу с циљем предузимања развојних, заштитних, превентивних и/или терапеутских интервенција;
- Усвоји критичко разумијевање социјалног рада као професије;
- Усвоји критичко разумијевање развоја социјалног рада у одређеној средини;
- Усвоји критичко разумијевање утицаја социо-структуралне неједнакости, дискриминације, друштвене и економске неправде на људско функционисање и развој;
- Примјењује вриједности, етичка начела, знања и вјештина у препознавању, суочавању и супротстављању неједнакости, социјалној, политичкој и економској неправди; и
- Стегне знање и вјештине примјене истраживања у социјалном раду, укључујући етичко кориштење и критичко промишљање истраживања у пракси. (Глобални стандарди за образовање у социјалном раду (Global standards for the education and training of the social work profession), на http://cdn.ifsw.org/assets/ifsw_65044-3.pdf).

Генерички дескриптори студија социјалног рада другог циклуса према исходима учења одређују способност свршених студената да: (<http://fpn.unibl.org/index.php/nastavni-planovi>)

- Усвоје и разумију проширена научна и стручна знања из четири области: Савремени социјални рад са дјецом и породицом, Социјална политика, Менаџмент у социјалном сектору и Медијација и социјалном раду;
- Проширују знање и вјештине у раду са корисницима;
- Могу примјенити стечено знање и разумијевање показујући професионални приступ у раду и струци и стечене компетенције;
- Буду способни да прикупљају податке и анализирају савремене токове социјалног рада и социјалне политике у постојећем друштвеном контексту и да разумију њихову међусобну повезаност и утицај;
- Могу успостављати комуникацију унутар и са окружењем социјалног рада и преносити информације, идеје, проблеме и рјешења стручној јавности;
- Изграде вјештине учења које су им неопходне за даље формално образовање и цјеложивотно учење.

Генеричке способности студената претпостављају:

- а) Способност анализе (идентификација друштвено политичког контекста у коме дјелује социјални рад и утицаја интеракције социјалних, економских, културних, вриједносних, политичких, психолошких и других обиљежја; дефинисање претпоставки и циљева за рјешавање проблема и идентификација неопходних ресурса за рјешавање проблема);
- б) Способност избора (развој и вредновање критеријума, идентификовање алтернатива, избор алтернативе, формирање професионалног мишљења, доношење одлука, идентификовање утицајних фактора и могућих ризика, способност аргументовања и одбране одлуке и
- в) Способност организације и реализације (планирање и организација послова, управљање ресурсима, координација, доношење одлука, разумијевање и свјесност, управљање сопственим обимом посла).

Кључне предметно стручне компетенције су:

- Познавање историје, теорија и метода социјалног рада и социјалне политике,
- Показивање знања на систематичан, разумљив и повезан начин,
- Праћење промјена и укључивање нових стручних знања и приступа,
- Разумијевање односа социјалног рада и других научних области са којима је повезан и дјелује,
- Разумијевање контекста праксе социјалног рада на локалном, националном и међународном нивоу,
- Примјена знања о људском понашању у социјалном окружењу како би се умањиле и отклањале социјалне баријере, неједнакости и неправде,
- Примјена критичке анализе проблема,

- Примјена законодавног оквира, метода и техника социјалног рада и социјалне политике,
- Примјена резултата истраживања, тумачење резултата и предузимање истраживања.

Кључне генеричке компетенције:

- Основно знање социјалног рада и социјалне политике,
- Способност самосталног рада,
- Вјештине комуникације,
- Способност дјеловања у складу са знањем, вриједностима и етиком социјалног рада,
- Способност примјене и преноса знања и принципа етичке праксе у различитим подручјима социјалног рада,
- Способност тимског рада, посебно у интердисциплинарним тимовима,
- Способност за био-психо-социјалну процјену различитих група клијената,
- Способност употребе адекватних комуникацијских вјештина са припадницима различитих културних група,
- Способност заступања права маргинализованих и социјално искључених,
- Способност прикупљања информација из различитих извора и селективне употребе извора и информација,
- Способност дјеловања у кризним ситуацијама,
- Истраживачке способности,
- Способност да учи,
- Основне компјутерске вјештине,

Студент по завршетку студија другог степена стиче квалификацију у складу са циљевима студијског програма. Битно је нагласити 3 (три) сегмента кроз која се показује усклађеност стечене квалификације са циљевима студијског програма, а они се односе на: положене испите, постизање исхода учења и израда и одбрана мастер рада.

Најбоље показатеље остваривости исхода учења, а тиме и циљева налазимо у ставовима социјалних радника - мастер који су образовани по овом студијском програму и започели су своју професионалну каријеру.

Од њих 11 испитаних социјалних радника – мастер 9 је запослено и раде на пословима социјалног рада, а 2 незапослено.

Запослени мастери социјалног рада наводе да су тренутно запослени у сљедећим установама: Завод за здравствену заштиту радника, Средњошколски центар, Министарство здравља и социјалне заштите, Дом за стара лица, Центар за социјални рад, Центар за дјецу и омладину са сметњама у развоју, Психијатријска болница, Каритас, Економска школа.

Што се тиче година радног искуства на пословима социјалног рада, 2 запослена мастера социјалног рада имају мање од 5 година радног искуства, 7 њих имају од 6-15 година радног искуства, а 2 свршена студента II циклуса немају запослење нити радно искуство на пословима социјалног рада.

Од 9 запослених мастер социјалних радника чак 5 њих не раде у том звању већ раде као дипломирани социјални радници, 1 мастер има 4 године, 2 мастера имају 5 година и 1 мастер има 7 година радног искуства у струци у звању мастер социјалног радника.

2 испитаника су навела да немају радно искуство ни као дипломирани социјални радници, њих 4 имају до 5 година радног искуства у овом звању, а њих 5 имају од 6 до 15 година радног искуства као дипломирани социјални радници.

Од 9 запослених свршених студената II циклуса, њих 8 је и прије завршетка овог студија радило у истој установи у којој и сада раде, 1 испитаник је радио у другој установи у односу на установу у којој је тренутно запослен.

Као циљ образовања социјалних радника на II циклусу 4 испитаника су навела усавршавање за практични социјални рад и усавршавање за истраживачки и научни рад, њих 4 се опредјелило само за усавршавање за практични социјални рад, док се њих 3 опредјелило само за усавршавање за истраживачки и научни рад.

Свих 11 мастер социјалних радника сматра да им је образовање на ФПН у Бања Луци обезбједило додатна знања из теорија социјалног рада и социјалне политике, као и да су у току студија II циклуса добили додатна знања и развили додатне вјештине да могу успјешно радити у областима социјалног рада са појединцем, групом и у заједници.

6 испитаника наводи да су у току студија II циклуса добили додатна знања и развили додатне вјештине из социјалне политике, а за области: теоријског елаборирања савремених социјалних процеса, емпиријске анализе социјалних проблема, истраживања социјалне стварности и у области управљања у системима социјалне политике. 3 испитаника наводе су стечена знања из ових области дјелимична не прецизирајући конкретне области, док 2 испитаника сматрају да су горе наведена знања слаба (1 сматра да се то посебно односи на област управљања у системима социјалне политике а 1 то сматра за област емпиријске анализе социјалних проблема).

10 мастер социјалних радника сматра да је након завршетка студија на II циклусу у стању да боље разумије теорију социјалног рада и теорију социјалне политике те да их повеже са праксом, док 1 мастер социјални радник сматра да је дјелимично у тој могућности.

Свих 11 мастер социјалних радника сматра да су у току студија II циклуса добили довољно знања и развили вјештине да могу успјешно радити са корисницима који имају различите потребе и тешкоће.

8 испитаника сматра да су у потпуности током II циклуса студија оспособљени за аналитичко-истраживачки рад, два испитаника наводе да нису оспособљени (1 од њих истиче да "нису имали методологију на II циклусу студија") док 1 испитаник сматра да је дјелимично оспособљен за аналитичко-истраживачки рад, без навођења конкретне области овог рада.

У погледу побољшања вјештина комуникације са другим људима, организацијама и у заједници, након завршетка студија на II циклусу, 8 испитаника сматра да им је студиј побољшао наведене комуникацијске вјештине а 3 испитаника сматрају да се ради о дјелимичном побољшању тих вјештина.

Свих 11 мастер социјалних радника сматра да је образовање социјалних радника на II циклусу довољна основа за наставак образовања на докторским студијама из социјалног рада. При томе њих 8 истиче да се и даље стручно усавршава, 2 се стручно усавршава понекад док 1 испитаник наводи да се не усавршава стручно од када је стекао звање мастер социјалног радника. Само 1 испитаник је уписао докторске студије на социјалном раду, а њих 10 није уписало докторске студије.

Што се тиче питања "Шта би сте промјенили у образовању мастер социјалних радника?" њих 4 није навело ниједан приједлог а преосталих 7 је навело сљедеће:

- *С обзиром на комплексност области и степен студија, предложила бих више подстицања на научно- истраживачки рад студената*
- *На другом циклусу студија потребно је уврстити предмет Методологија научно-истраживачког рада.*
- *Увести могућност стручног усавршавања за неку од теоријско - терапијских модела, нпр. специјализацију из области системске породичне терапије, КБТ и др. С обзиром да је савјетовање и основно право по Закону о социјалној заштити, а дијапазон корисника у*

центрима за социјални рад захтјева континуирано терапеутско савјетовање и пружање психосоцијалне подршке скоро у свим предметима (насиље у породици, малолетници у сукобу са законом, породични проблеми..). Досадашње формално образовање не даје могућност потпуног овладавања неком од теоријско терапијских модела. Увођењем истог у формално образовање би се унаприједио образовни систем, али и рад у пракси, односно професионалне компетенције стручних радника и стручни капацитета центара за социјални рад за развијање услуге савјетовалиште и пружање услуге савјетовања са јасном границом гдје завршава услуга савјетовања, а почиње психотерапија. Тренутна могућност образовање из теоријско терапијских модела је због цијене и организације едукације, тешко доступна.

- Мислим да би требало увести више истраживачких радова у току студија.
- Јако сам задовољна у приступу већине професора у односу на студенте, менторице професорице Јагоде највише. Не сумњам да ће се мањи недостатци у студију временом поправити, те да ће ФПН сваке године бити све бољи или да ће остати на истом нивоу који је по мом мишљењу јако задовољавајући. Ја сам основни студи завршила у Сарајеву а мастер у Бања Луци и задовољна сам добивеним знањем подједнако.
- Похвалила бих стручни кадар одсјека соц. рад и апеловала да више радите на промоцији мастер студија
- У образовању не бих ништа мењала али сматрам да Факултет треба да утиче на Министарство рада и Министарство здравља и социјалне заштите ,да у Закон напише обавезу расписивања конкурса и за установе социјалне заштите и да Министарство здравља и социјалне заштите како ни у Законе о здравственој заштити као и Закон о социјалној заштити додали и звање магистар социјалног рада .Такође сматрам да треба да утиче на Министарство просвете и културе како би омогућили запошљавање и социјалним радницима ,односно магистрима социјалног рада јер је повећана потреба због великог броја изостанака у школи и због проблема наркоманије и алкохолизма .

3.3.3. Процес развоја студијског програма Социјални рад – други циклус

Примјена процедура које регулишу начин усвајања студијских програма је обавеза свих актера на Факултету и студијском програму који учествују у њиховом развоју. Студијски програм Социјални рад се развија у оквиру наведених процедура у динамичној, интерактивној и интердисциплинарној активности наставника и сарадника социјалног рада, наставника и сарадника из других научних области који учествују у реализацији програм, студената, свршених студената социјалног рада и представника организација у којима се запошљавају социјални радници и њиховог струковног удружења. Све заинтересоване стране у оквиру својих надлежности и одговорности, дају допринос у развоју студијског програма руковођени циљем да се оствари потребни квалитет у образовању дипломираних студената социјалног рада.

Процес развоја студијског програма је сљедећи:

- Вијеће студијског програма одговорност за израду приједлога наставног плана и програма делегира на тим кога чине наставници и сарадници из научног поља Социјални рад. Подлога раду тима јесу приједлози добијени од других заинтересованих страна (студената, практичара, наставника и сарадника), промјене у политичком и правном оквиру дјеловања социјалног рада, упутства декана, ректора и других тијела Универзитета, развојна предвиђања, угледни планови студијских програма социјалног рада са других универзитета, Глобални стандарди за образовање у социјалном раду, препоруке Европске асоцијације школа социјалног рада (чије смо чланице од 2010. године), етичка начела и вриједности социјалног рада, захтјеви струковног удружења итд.

- Тим усаглашава различите приједлоге и установљава нацрт наставног плана који разматра и усваја Вијеће студијског програма.
- Усвојени нацрт се доставља ННВ ФПН БЛ, које, на основу разматрања утврђује коначан приједлог и доставља га Сенату Универзитета у Бањој Луци на усвајање.
- Усвојени студијски програм Универзитет прослеђује Министарству просвјете и културе на лиценцирање. У случају потребе за корекцијама, понавља се претходно извршени корак. По истом поступку се врше и измјене студијског програма.

Наставни програм за појединачни предмет утврђује предметни наставник у виду скице на основу расправа са експертима из тог подручја, програма предмета на развијенијим универзитетима, савремене литературе и искустава из реалних процеса рада. Нацрт наставног програма за све предмете разматра се заједно са разматрањем студијског програма са становишта преклапања садржаја са другим предметима, међузависности и међуусловљености материје и квалитета приједлога. Пракса која се тек у неколико посљедњих година његује (а није био случај ранијих година), односи се на консултације одговорних наставника и сарадника на предметима у оквиру ужих научних области, као и са наставницима из других научних поља који предају студентима социјалног рада, током процеса израде силабуса, а у циљу дефинисања и постизања најбољих исхода учења у оквиру сваког од предмета предвиђеног наставним планом и програмом. Вијеће студијског програма утврђује нацрт програма свих предмета и доставља га Наставно научном вијећу Факултета које утврђује приједлог, разматра га и усваја и доставља Сенату Универзитета на одлучивање.

Поштујући наведену процедуру у изради наставних планова и програма, први Наставни план и програм другог циклуса Социјални рад лиценциран је 2011. године.

У складу са истом процедуром, други, актуелни Наставни план и програм другог циклуса студијског програма Социјални рад лиценциран је 2017. године.

3.3.4. Садржај другог циклуса студијског програма Социјални рад, излазне квалификације, релације са политикама, циљевима и стратегијама ВШУ

Студијски програм Социјални рад другог циклуса своју мисију заснива на проширеним сазнањима о актуелном друштвено политичком и економском контексту савременог свијета, а посебно транзиционих друштава, у коме глобализација, политичке и друштвене трансформације, као и ширина и брзина промјена стварају у друштву напетости које пријете социјалној кохезији и доприносе нестабилности појединца, породице и заједнице. У таквом контексту социјални рад даје значајан допринос у суочавању са промјенама и у помоћи посебно осјетљивим групама и заједницама који немају довољно ресурса да се суоче са насталим промјенама и због тога се налазе у стању социјалне потребе. Образовање за социјални рад – мастер мора имати у виду контекст и на себе преузети обавезу едукатора, односно обезбиједити да кроз процес студирања и практичну обуку, примјеном савремених образовних стандарда, креирају и развијају социјални радници оспособљени и едуковани за дјеловање у комплексним условима и широким подручјима интеракције појединца, друштвених група и заједница.

Теоријска и практична знања и вјештине које студенти добијају током студија другог циклуса конципирани су тако да квалификују студенте за обављање будућих послова у наведеним условима и да развијају иницијативност, предузимљивост, способност управљања социјалним услугама у заједници, способност доношења одлука које доприносе добробити и најбољем интересу корисника социјалног рада, способност помагања, заштите и заступања рањивих чланова заједнице, способност дјеловања у несигурном и промјенљивом окружењу, способност праћења социјалних потреба, истраживања социјалних појава и проблема и организовања акција на

њиховом рјешавању, способност креирања и вођења различитих пројеката, способност праћења, избора и употребе различитих информација и способност креативне интеграције знања и праксе из социјалног рада и социјалне политике.

Друштвена мисија студијског програма Социјални рад заснована је на циљевима високог образовања, а то је образовање будућих социјалних радника додатно оспособљених да промовишу социјалну добробит појединаца, група и заједнице и да одговарају на њихове потребе превенирајући и рјешавајући социјалне проблеме. Студијски програм је и у обавези да допринесе остваривању препорука Вијећа Европе наставку образовања и професионалном усавршавању социјалних радника (Препоруке Вијећа Европе о социјалним радницима), (<http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/viewFile/230/977>).

Као чланица Европске асоцијације школа за социјални рад, Студијски програм социјалног рада тежи максималној усклађености и постизању стандарда у образовању социјалних радника.

Политика квалитета Универзитета у Бањој Луци има за циљ трајни напредак свих студијски програма и максимално испуњавање циљева високог образовања.

3.3.5. Наставни планови

Програм образовања студената на студијском програму социјални рад – други циклус је дизајниран према идентификованим и установљеним циљевима. Кроз овај извјештај пратимо два наставна плана. План из 2011. године (са измјенама из 2013.) и нови план (2017) у коме је постављена нова концепција образовања свршених студената социјалног рада у форми мастер студија.

Промјене у наставном плану детаљно су образложене у *Елаборату оправданости извођења другог циклуса студија за студијски програм „социјални рад“ и успостављање новог програма са усмјерењима* и наставном плану који садржи и оправданост (<http://fjn.unibl.org/index.php/nastavni-planovi>) приликом измјена.

Наставни план другог циклуса студијског програма Социјални рад садржи предмете и њихов распоред по семестрима и годинама, класификацију предмета на обавезне и изборне, број часова наставе и број часова вјежби и број ECTS бодова придружених предмету.

Наставни план садржи и одређену флексибилност. Флексибилност се обезбјеђује дефинисањем програма који се изводи као и избором тзв. изборних предмета у првом семестру студија другог циклуса.

У наставном плану рачунање и додјелљивање ECTS бодова појединим предметима врши се у складу са европском методологијом која је на Универзитету у Бањој Луци преточена у документ Упутство за израду и побољшање студијских програма. Равномјерно распоређивање предиспитних и испитних активности дефинисано је Правилима студирања на првом и другом циклусу студија. Сви ангажовани наставници и сарадници на студијском програму Социјални рад ускладили су свој систем бодовања са поменутиим Правилима, што је и формално дефинисано у силабусима за сваки појединачан предмет. Додјела бодова заснива се на тежини предмета у смислу оптерећења којег студент треба уложити да постигне планиране исходе учења у формалном облику (број сати наставе, вријеме потребно за припрему наставе и израду наставних задатака, припрема за испит и излазак на испит).

3.3.6. Програми наставних предмета

Програми наставних предмета на другом циклусу студијског програма Социјални рад за сваки предмет урађени су на прописаном обрасцу силабуса. Програм садржи опште податке о предмету: назив предмета, вријеме (семестар и годину) извођења предмета, статус предмета (обавезни

изборни), број часова предавања, број часова вјежбе, број ECTS бодова, одговорни наставник и сарадник, њихов контакт и условљеност слушања предмета. Поред општих података, програм садржи:

1. Кратак опис предмета (кратке изјаве о циљевима и улози предмета, везу са другим предметима, општи садржај и правци предмета).
2. Исходи учења предмета садрже кратке изјаве о томе шта се очекује од студента да зна, разумије и буде способан да ради по завршетку слушања и полагања предмета.
3. Садржај предмета оквирно, у облику главних тема у наставним јединицама у току једне школске године наговјештава подручја проучавања на предмету.
4. Начин извођења наставе дефинише адекватне наставне методе које осигуравају да ће се постављени исходи остварити. То су: предавања, вјежбе, практичан рад, групни рад, презентације, студије случаја, семинари итд.
5. Испитивање и оцјењивање - силабус сваког предмета описује и дефинише процес оцјењивања студента, као и структуру оцјене.
6. Литература (обавезна и допунска) информише студенте са изворима из које ће учити садржај предмета и припремати за испит.

Сви студенти се информишу о садржају силабуса (који је доступан студентима) на уводном часу у предмет који слушају томом семестра, а сви силабуси предмета се налазе на: <http://fpn.unibl.org/index.php/nastavni-planovi>

Табела 4: Наставни план другог циклуса студијског програма социјалног рада (2010. са измјенама 2013)

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	
1	1	Социјални рад са малољетним делинквентима	О	2	2	0	5
	2	Социјални рад са зависницима	О	3	2	0	6
	3	Терапијски модели социјалног рада	О	3	2	0	6
	4	Медијација у социјалном раду	О	2	2	0	5
	5	Менаџмент у социјалном раду	О	2	1	0	4
	6	Теорија стреса, трауме и кризе	И	2	1	0	4
		Методе третмана болести зависности	И	2	1	0	4
Социјална политика Европске уније		И	2	1	0	4	
			14	10	0	30	

*Умјесто предмета „Анализа дискурса у социјалном раду“ уведен предмет „Социјална политика Европске уније“ у статусу изборног предмета.

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	
2	1	Демографија са друштвеним статистикама	О	3	2	0	6
	2	Мастер рад	О	/	/	/	24
			3	2	0	30	

Табела 5: Наставни план другог циклуса студијског програма социјалног рада (2017.)

Усмјерење „Савремени социјални рад са дјецом и породицом“

Сем.	Предмет	Статус	П	В	DON	ECTS
1	Методологија научно истраживачког рада у социјалном раду и социјалној политици проф. др Лазо Ристић	О		2	3	5
	Савремене теорије и терапијски модели у социјалном раду	О		3	1	5
	Дјеца и породични односи	О		3	2	6
	Корисничка перспектива у социјалном раду	О		3	1	5
	Заснивање услуга у заједници за дјецу и породицу	О		3	1	5
	Антидискриминаторне и антипочињавајуће политике и праксе у социјалном раду у заједници	И		2	1	4

	Социјални рад са дјецом са сметњама у развоју						
				16	9		30
Sem.	Предмет	Статус	П	В	DON	ECTS	
2	1	Професионално сагорјевање помагача	О		3	2	6
	2	Израда завршног рада					24
							30

Усмјерење „Медијација у социјалном раду“

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ECTS		
1	1. Методологија научно-истраживачког рада у социјалном раду и социјалној политици		О		2	3	5	
	2. Теоријске основе сукоба и медијације		О		3	2	6	
	3. Правни и институционални оквир медијације		О		2	1	3	
	4. Дјеца у ризику и сукобу са законом		О		3	1	5	
	5. Породична медијација		О		3	1	5	
	6	Превенција сукоба и вршњачког насиља у школи		И		2	1	3
		Теорија стреса, трауме и кризе		И		2	1	3
					15	10	30	

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН ЕСТS	
	Ненасилна комуникација у групи	О	2	3		6
	Израда завршног рада					24
						30

Наставни план и програм усмјерења „Социјална политика“

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	ЕЦТС
1.	Методологија научно истраживачког рада у социјалном раду и социјалној политици	О	2	2			4
2.	Социјална политика и савремене друштвене промјене	О	3	2			7
3.	Стратегијско и пројектно планирање у социјалној политици	О	3	2			7
4.	Савремени демографски процеси и социјална политика	О	2	2			4
5.	Социјална политика у Европској Унији	И	2	1			4
	Кризни менаџмент у социјалној политици						
6.	Незапосленост и политике запошљавања	И	2	1			4
	Старење и пензиона политика						
			14	10			30

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	ЕЦТС
2	1. Локална заједница и социјална политика	О		3	2		6
	2. Израда завршног рада						24
							30

Усмјерење „Менаџмент у социјалном сектору“

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕСТS
1	1. Методологија научно истраживачког рада у социјалном раду и социјалној политици	О	2	2		4
	2. Менаџмент у организацијама социјалног сектора	О	3	2		7
	3. Стратегијско и пројектно планирање у социјалном сектору	О	3	2		7
	4. Организација управе и социјалних служби	О	2	2		4

	5.	Менаџмент људских ресурса у организацијама социјалног сектора	И	2	1		4
		Социјални сектор и комуникација са јавностима					
	6.	Финансијско управљање у организацијама социјалног сектора	И	2	1		4
		Имплементација менаџерских улога и задатака у пракси социјалног сектора					
				14	10		30
Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ECTS
2	1	Кризни менаџмент у социјалној политици	О	2	2		6
	2	Израда завршног рада					24
							30

3.3.7. Утицај заинтересованих страна на креирање другог циклуса Студијског програма Социјални рад

Сваки друштвено одговорни субјект своју дјелатност и понашање усклађује са потребама окружења и заједницом у којој битише, ради и остварује своју мисију. Високо образовање почива на темељним принципима као што су отвореност према јавности и грађанима и усклађеност са потребама друштва и тржишта рада тако да и опис квалификација у високом образовању мора бити израз тих потреба. Социјални рад је друштвена дјелатност која се одвија тамо гдје појединац и друштвене групе долазе у интеракцију са својим окружењем. Његова мисија је:

- Унапређивање укључивања маргинализованих, социјално искључених, осиромашених, рањивих и ризику изложених група људи;
- Суочавање и дјеловање према неједнакостима, препрекама и неправдама у друштву;

- Рад са појединцима, породицама, групама, организацијама и заједницом са циљем њихове мобилизације како би повећали благостање и способности рјешавања проблема;
- Поучавање и оснаживање људи да остварују своја права и користе услуге у заједници, укључују се у заступање рјешавања значајних проблема у локалним заједницама и заштита оних који нису у стању сами се заштити;
- Заступање у име људи у креирању и примјени политика, промјенама у политикама и покретању акција у складу са етичким принципима професије, како би се побољшао положај маргинализованих, искључених, осиромашених и рањивих;
- Планирање, организовање и руковођење програмима и организацијама које остварују социјални рад.

Сва савремена друштва свакодневно се суочавају са низом традиционалних и нових социјалних проблема, што производи растућу потребу за социјалним радом. Интеракција социјалног рада и савремених друштвених процеса је интензивна, посебно у транзиционим друштвима, и везана је за промјену социјалних система, појаву нових група људи који улазе у стање социјалне потребе или се налазе у непосредном ризику, промјене у системима социјалне сигурности и све већу улогу појединаца и породице у обезбјеђењу сигурности и заштити својих чланова, низак ниво социјалних давања и немогућност приступа социјалним правима, дискриминацију по различитим основама итд. Да би социјални рад могао да одговара на промјене и потребе, неопходно је његово стално унапређивање и развијање, што је утицало да високо образовање социјалних радника постане традиција у свим савременим друштвима са наглашеном развојном димензијом и потребом да се укаже на његов значај и улогу у постизању социјалне кохезије и помагању и заштити рањивих чланова заједнице. Улагање у развој социјалног рада је улагање у будућност (Препоруке Вијећа Европе о социјалним радницима).

Кључне вриједности социјалног рада развојно је утемељио и студијски програм Социјални рад. Развојно одређивање огледа се у перманентном анализирању промјена у окружењу и у потребама за социјалним радом и анализирању постојећих наставних планова и програма како би се у што већој мјери постигла усклађеност програма образовања са потребама праксе и непрекидно усавршавао садржај образовања социјалних радника. Тежећи остваривању развојне димензије образовања за социјални рад, студијски програм је до сада вршио четири измјене наставног плана и програма.

Утицај фактора из окружења и заинтересованих страна на социјални рад је константа и развојна димензија студијског програма Социјални рад. Она мора бити заснована не само на праћењу промјена и анализирању потреба, него и на активном учешћу заинтересованих страна у креирању и развоју програма. Студијски програм Социјални рад и настао је на такав начин на Филозофском факултету Универзитета у Бањој Луци 2000. године. Иницијативу за оснивање студијског програма дало је Удружења стручних радника запослених у социјалним дјелатностима Републике Српске које је процјенило потребу за образовањем дипломираних социјалних радника и упутило захтјев Филозофском факултету у Бањој Луци за успостављање студијског програма који би се бавио образовањем социјалних радника. Радна група за израду елабората о оправданости формирања студијског програма (коју је формирало Научно наставно вијеће Филозофског факултета од истакнутих професора и стручњака практичара) урадили су елаборат и наставни план и програм и упутили их у даљу процедуру. Првих година рада студијског програма обезбјеђена је међународна помоћ за развој и одрживост коју је обезбјеђивала Агенција за развој Краљевине Шведске путем пројекта. Помоћ се састојала у развоју наставног плана и програма, обезбјеђењу професора из Шведске за извођење наставе, финансирању рада наставног особља из окружења (Србија, Хрватска и Словенија), набавци литературе и публицистичкој дјелатности.

Заинтересоване стране које највише утичу на обликовање и остваривање студијског програма су студенти, наставници и сарадници, социјални радници запослени у установама у којима реализују социјални рад и њихова струковна удружења, други практичари запослени у социјалним дјелатностима, тржиште рада, истакнути појединци и организације које имају интерес и повезани су са дјелатношћу социјалног рада.

У поглављу 3.2.5. дате су могућности учешћа студената у обезбјеђењу квалитета. У процесу израде наставног плана укључивање студената и њихово учешће обезбјеђено је кроз:

- групне дискусије за вријеме наставе,
- индивидуалне разговоре са заинтересованим и активним студентима,
- евалуацију практичне наставе,
- истраживање мишљења студената и свршених студената о одлукама и квалитету студијског програма,
- евалуације студената о програму, настави, предметима и наставницима у оквиру остваривања политике квалитета и
- учешћа представника студената у раду Наставно-научног вијећа Факултета кад се доносе све одлуке о наставном плану и програму.

1. Наставници и сарадници на студијском програму у оквиру наставе и вјешби који су посвећени стицању конкретних знања и вјештина врло често воде групне дискусије са студентима о актуелним догађајима у социјалном раду, потребама и ставовима студената о појединим питањима. Студенти су на тај начин изражавали свој однос према практичној настави, дипломском раду, учешћу предмета из других научних дисциплина у програму, потребама за промјенама и сл.

2. Од оснивања студијског програма Социјални рад (2000. године), студенти попуњавају евалуационе упитнике након обављене праксе, у којима имају прилику критички се осврнути на све аспекте практичне наставе. Одговорни наставник и сарадник по завршетку праксе организују групну супервизију на којој студенти рефлектирају о искуствима са праксе и указују потребе за побољшањима. На основу њихових сугестија обављено је и истраживање ставова ментора.

3. Студијски програм, је обавио два истраживања којима је прикупио ставове студената. Прво се односи на евалуацију праксе, а друго на евалуацију студијског програма за потребе самоевалуације.

Резултати истраживања ставова о евалуацији праксе налазе се у документу Презентација пракса, (<http://fnp.unibl.org/index.php/praksa>). Ови резултати су презентовани на Данима социјалне и дјечије заштите у Теслићу 2017. године и указали су на потребу: повезивања науке и праксе, укључивања професионалаца из система у процес образовања студената кроз реализацију практичне наставе у већем обиму и кроз гостовања у настави, едукацију ментора студената и планирање и извођење едукација стучних радника у сарадњи са Савезом удружења стручних радника запослених у социјалним дјелатностима.

Резултати другог истраживања показали су да студенти нису задовољни са политиком Факултета према студентима. У највећем броју (55%) сматрају да је политика Факултета недовољно усмјерена према студентима и да је незаинтересована за студенте (14%). Нешто мање од једне трећине анкетираних (31%) мисле да је политика Факултета у корист студената. Њихово учешће у креирању наставних планова и програма оцјенили су негативно, јер 83% анкетираних сматра да студенти не учествују у креирању наставних планова и програма, само 6% је мишљења да учествују, а 11% да је то спорадично, углавном са искуствима са праксе (<http://fnp.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

4. У процесу остваривања система квалитета, студенти учествују у оцјени извођења наставног програма и мишљења студената о појединим предметима могу се користити и користе се приликом креирања програма (http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/PROCEDURA-ZA-PRACENJE-KVALITETA.pdf).

5. Међу студентима који су чланови ННВ има и студената социјалног рада и када се расправља о студијским програмима студенти имају могућност да расправљају и да учествују у доношењу одлука, што се може утврдити у Записницима са сједница ННВ када се мијењао програм социјалног рада.

Друге заинтересоване стране учествују у осмишљавању и креирању наставног плана и програма путем:

1. Организовања примјерених састанака и семинара са социјалним и другим стручним радницима запосленим у социјалним установама на којима се расправља о сарадњи Студијског програма са праксом и међусобној подршци, као и политикама, успостављању стандарда и примјеном у социјалном раду. Измјенама наставног плана у 2016. години претходио је семинар представника установа социјалне заштите, Министарства здравља и социјалне заштите РС и Савеза удружења стручних радника социјалних дјелатности РС на тему „Развој (стратешког) партнерства на питањима од значаја за систем социјалне заштите и социјални рад у РС“, који је одржан у Теслићу у априлу 2016. године.

На семинару је исказана потреба за што већим усклађивањем програма образовања стручних радника са захтјевима праксе због промјена у систему социјалне заштите, усложњавања патологије и потреба за већом специјализацијом у раду са појединим групама корисника, праћење промјена у окружењу, примјене савремених приступа у раду. Исказана потреба за усклађивањем програма била је један од разлога за покретање поступка измјене наставног плана и програма у 2016. години (<http://fjn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

2. Потписивања споразума о сарадњи са Министарством здравља и социјалне заштите РС. Споразум се односи на све установе социјалне заштите којима је Влада РС оснивач, као и на установе чији рад надзире Министарство, у првом реду центре за социјални рад. Споразум омогућава учешће студијског програма у креирању практичних рјешења у области социјалног рада и социјалне политике, обављање студенстке праксе, креирање пројеката за рјешавање конкретних питања и обављање истраживања за потребе израде дипломских, мастер и докторских радова (<http://fjn.unibl.org/index.php/saradnja-sa-zainteresovanim-stranama>).

3. Потписивања споразума са ЈУ Центар за социјални рад Бања Лука, као установом у којој највећи број социјалних радника обавља практичну наставу.

4. Постоји потреба да се у наредном периоду потпишу Споразуми о сарадњи са Министарством просвјете и културе и Министарством правосуђа у Влади Републике Српске, јер објективно постоји потреба (и могућности) за запошљавање социјалних радника у системима образовања (социјалних радника у школама) и правосудних органа (социјалних радника у тужилаштвима и судовима).

5. Различити облици сарадње са многим институцијама довели су до потребе и за потписивањем споразума о сарадњи са удружењима грађана и другим организацијама.

6. Организовањем састанака за руководиоцима установа и менторима приликом уговарања практичне наставе.

7. Истраживања и анализирања ставова ментора практичне наставе. У академској 2016/2017 години анкетирани су сви социјални радници који су до сада имали прилику да буду ментори студентима социјалног рада. Циљ овог научно-истраживачког задатка односио се на прикупљање значајних података, ставова и мишљења ментора који имају искуства у пракси социјалног рада, али и у раду са студентима социјалног рада, како би се могло у наредном периоду направити измјене и допуне које би допринјеле развоју праксе студената социјалног рада, али и Наставном плану и програму (<http://fjn.unibl.org/index.php/praksa>).

8. Истраживања ставова дипломираних социјалних радника у процесу самоевалуације како би се утврдило њихово мишљење о процесу образовања, оствареним исходима учења и потребама за промјенама у наставним плановима (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

9. Истраживања ставова руководиоца установа у којима су запослени социјални радници како би се добио комплетнији увид у исходе учења; и постигнуте компетенције дипломираних социјалних радника (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

10. Анализирањем истраживања других актера приликом оцјене стања и потреба у систему социјалне заштите. Студијски програм је користио резултате истраживања Министарства здравља и социјалне заштите РС у развоју програма цјеложивотног учења.

Једна област сарадње студијског програма са заинтересованим странама остала је на маргини. То је повезаност са тржиштем рада. На евиденција Завода за запошљавање крајем 2016. године налазило се 137 дипломираних социјалних радника (Републички завод за запошљавање, линк: <http://www.zzzrs.net/index.php/publikacije/>). Исте године запослено је 60 дипломираних социјалних радника. Број незапослен није велик и неравномјерно је распоређен, јер се највише незапослених налази у Бањој Луци (54), Приједору 14, Лакташима (9) и Добоју (5). У свим другим мјестима број незапослених је мањи. Ови подаци нам говоре да тржиште рада, осим у Бањој Луци, још увијек није презасићено за овом квалификацијом.

У истраживању је утврђена још једна пракса, а то је волонтирање социјалних радника дужи временски период као услов за потенцијално запослење. Према резултатима истраживања 46% анкетираних социјалних радника је волонтирало од једне до двије године, неки и дуже, прије него што је добило посао. Волонтерски рад омогућио је упознавање праксе социјалног рада и стицање драгоцјеног искуства. Истовремено, то може бити и сазнање које упућује на постајање потребе за социјалним радницима у установама социјалне заштите, али због ограничених, у првом реду финансијских могућности, запошљавање није у обиму потреба.

Једна од заинтересованих страна су руководиоци установа социјалне заштите који запошљавају социјалне раднике – мастер. Истраживање које је проведено међу 11 руководиоцима установа социјалне заштите који међу запосленима имају социјалне раднике – мастер показују позитиван став о њиховом учешћу у раду установа.

3.3.8. Научно истраживачки рад на студијском програму Социјални рад – други циклус

Поред образовне дјелатности, студијски програм као основну дјелатност има научно истраживачки рад. Овај задатак се реализује:

- научно истраживачким радом наставника и сарадника на студијском програму (израда научних радова, израда научних књига, учешће на научним и стручним скуповима, рад у научним и стручним пројектима итд.),
- научно истраживачким радом студената приликом израде завршних радова на свим циклусима студирања,
- израдом и имплементацијом научних и стручних пројеката,
- организовањем стручних и научних догађаја.

О научно истраживачком раду наставника и сарадника говоре извјештаји о избору у звање које раде комисије приликом напредовања у академској каријери. Сви извјештаји о избору у звање наставника и сарадника са студијског програма налазе се у архиви Универзитета и доступни су на: http://www.unibl.org/sr/vesti?q%5Bby_kategorije%5D%5B%5D=7.

Процес одобравања израде и вредновања завршног рада на првом циклусу дефинисан је Правилима студирања и одвија се на сљедећи начин. Студент се самостално опредјељује за научну област из које жели да ради дипломски рад и у сарадњи са потенцијалним ментором из те области

дефинише тему завршног рада. Тему разматра и усваја Вијеће студијског програма и формира комисију за одбрану рада. Студент завршни рад ради блиско сарађујући са ментором. Када ментор процени да је рад урађен у складу са методолошким, научним и стручним приступима, уз испуњавање и осталих услова, приступа се одбрани завршног рад пред комисијом која вреднује рад и одбрану рада.

О пројектима које је реализовао студијски програм било је ријечи у поглављу 1.4.

Студијски програм Социјални рад је организовао неколико стручних догађаја на којима су учествовали и полазници другог циклуса те мастер социјалног рада. Овакви догађаји представљају израз способности запослених и студената и на тај начин радио на промоцији студијског програма, ФПН БЛ и Универзитета у Бањој Луци. Организовани догађаји су:

1. Обиљежавање међународног дана социјалног рада од 2017. до 2020. године (<http://fpn.unibl.org/index.php/naucno-istrazivacki-rad>).
2. Обиљежавање међународног дана људских права (<http://fpn.unibl.org/index.php/naucno-istrazivacki-rad>).
3. Научно-стручни семинар на тему: „Посттрауматски стресни поремећај у Републици Српској: посљедице и могући правци дјеловања социјалног рада“ (<http://fpn.unibl.org/index.php/naucno-istrazivacki-rad>).

3.3.9. Подударност са другим студијским програмима другог циклуса у окружењу

Други циклус студијског програма Социјални рад нуди студентима актуелна научна, односно стручна сазнања из области социјалног рада и социјалне политике.

Други циклус студијског програма је по суштини усклађен са четири акредитована програма иностраних универзитета из оквира европског образовног простора. Студијски програми који највише одговарају предложеној структури предмета студијског програма реализују се на сљедећим институцијама:

- Факултет политичких наука Универзитета у Београду, студијски програм Социјална политика и социјални рад; <http://www.fpn.bg.ac.rs/studije-socijalne-politike-i-socijalnog-rada>
- Правни факултет Свеучилишта у Загребу, Студијски центар социјалног рада <http://www.pravo.unizg.hr/scsr>
- Факултет политичких наука у Сарајеву, Одсјек за социјални рад, <http://fpn.unsa.ba/bs/prvi-ciklus-studija/socijalni-rad/>
- Универзитет у Гетеборгу (Шведска) Факултет друштвених наука Одсјек социјалног рада; <http://socworkgu.se>.

3.3.10. Унапређивање студијског програма Социјални рад

Приказ развоја студијског програма показао је да се он усклађује са промјенама у окружењу како би социјални радници у току студија стекли знање и вјештине потребне пракси социјалног рада. Четири измјене наставног плана и програма у седамнаест година постојења потврђују овај процес.

Праћење реализације студијског програма треба да је континуирана, системски планирана активност која се редовно одвија. Кључни начини праћења су:

1. Анализа потреба приликом доношења одлуке о уписној квоти за сваку школску годину. Руководилац студијског програма, продекани и декан анализирају стање, процјењују потребе, анализирају факторе који утичу на упис студената и предлажу Сенату Универзитета уписну квоту. На студијском програму Социјални рад она је константна последњих неколико година зато што је постојао велики интерес за студијски програм и пријављивало се до три пута више кандидата него

што се уписује. Сенат установљава коначни приједлог и упућује га Министарству просвјете и културе које доноси уписну политику у високом образовању за сваку адамеску годину.

2. Приликом припрема за наредну академску годину анализирају се резултати остварени у текућој години на студијским програмима. Студенска служба електронски омогућава приказ резултата тако да анализе обухватају пролазност, покривеност наставе, промјене у људским ресурсима, оптерећеност студената и наставника, стање на другом циклусу, издавачка дјелатност, исказане тешкоће и потребе за промјенама

3. Анализе посебних актуелних тематских питања одвијају се на студијским програмима. На социјалном раду такве анализе су се водиле више пута:

- израда мастер пријава и и мастер радова. Расправа је резултовала израдом Смјерница и препорука за израду завршних радова (<http://fpn.unibl.org/index.php/pracenje-i-unapredjenje>).
- израда програмских опредјељења руководиоца програма које је Вијеће студијског програма прихватило као званичан документ програма (<http://fpn.unibl.org/index.php/planiranje-i-ciljevi>).
- расправа поводом Информације о другом циклусу студирања на студијском програму (<http://fpn.unibl.org/index.php/pracenje-i-unapredjenje>).
- расправа поводом израде програма Цјеложивотног учења (<http://fpn.unibl.org/index.php/pracenje-i-unapredjenje>).
- расправе приликом промјена наставних планова и програма (покретање иницијативе, формирање радних тијела, анализе приједлога, усвајање приједлога), (<http://fpn.unibl.org/index.php/pracenje-i-unapredjenje>).

4. Анализе резултата оцјењивања студената - на Универзитету у Бањој Луци се од 2008. године изводи редовна годишња евалуација наставног процеса и рада наставног особља путем анкетирања студената. Између осталог, та евалуација садржи многе показатеље квалитета самог студијског програма. Поред тога, изводе се анализе пролазности и успјеха за сваки предмет и прати напредовање студената током студија и подизање квалитета студијских програма (http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/27.Pavilnik_o_anketiranju_studenata.pdf).

Без обзира на наведене активности, праћење реализације студијског програма на Факултету није постала активност која се планира и спроводи континуирано у утврђеним периодима на осмишљен и документован начин, јер је не праве писмени извјештаји, они не чине доступни јавности и не доносе мјере које системски унапређују студијске програме. То је проблем и код праћења система управљања квалитетом, тако да је област праћења и оцјењивања приоритетна област за унапређивање рада, односно управљања на Факултету. Такође, у току је израда стратегије квалитета која ће разрадити и друге видове евалуације као и процедуре за о отклањање пропуста.

3. 4. Студенти, полазници другог циклуса студија

3.4.1. Број студената, упис и трендови

Универзитет гарантује приступ студијама на сва три циклуса, на основу равноправности и јавног конкурса, у складу са Статутом, чланови 74-79., ESG стандардом 1.4. којима је регулисан пријем студената, њихово напредовање кроз студије, признавање и сертификација, као и другим општим актима Универзитета, односно Факултета.

Преглед броја студената другог циклуса студијског програма Социјални рад на ФПН БЛ у последње три године дат је у табели.

Табела 6: Студенти

Број студената	Академска година (2017/2018)	Академска година (2018/2019)	Академска година (2019/2020)	Академска година (2020/2021)

Укупан број уписаних студена другог циклуса	0	6	12	16
Завршило студиј другог циклуса	7	3	1	4

3.4.2. Процедуре за оцјењивање студената

Основни документ којим се успостављају процедуре за оцјењивање студенара су Правила студирања на првом и другом циклусу. Правила је усвојио Сенат Универзитета 2015. године и са њима се ближе уређују организација и трајање студија, услови уписа студената, структура студијског програма, организација наставе, упис и обнова године, евалуација наставног процеса, статус и размјена студената, вредновање рада студената, евалуација рада и знања студената, јавност одржавања испита, испитни рокови, завршни испит, завршни рад, мастер рад, као и друга релевантна питања од значаја за извођење I и II циклуса студија на Универзитету у Бањој Луци (члан 1 Правила) (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/pravila>)

На приступном часу на Факултету студенти прве године се упознају са Правилима, а сваки наставник приликом представљања предмета да студентима упутство гдје могу упознати своја права и обавезе и који документи регулишу правила студирања. Примјена правила се редовно анализира и по потреби врше се измјене, тако да важећа правила имају измјену крајем 2015. године. Чланови од 44 до 54 Правила дефинишу оцјењивање студената.

3.4.3. Оцјењивање студената

Евалуација рада и знања студента врши се континуирано у току семестра и на завршном испиту. Предметни наставник обавезан је да на првом часу наставе упозна студента са облицима праћења рада, терминима провјере знања, карактером и садржином завршног испита, структуром укупног броја бодова и начином формирања оцјене. Наставник и сарадник на сваком предмету у току семестра континуирано прати напредак и оцјењује његов рад региструјући резултате у предиспитне обавезе. Сваки наставник и сарадник воде евиденцију о активностима студената током семестра (присуство на настави и вјежбама, активно учешће у различитим наставним активностима, семинарски радови, успјех на колоквијуму).

Сви наставници и сарадници у својим плановима имају дефинисане термине редовних консултација са студентима. Термини су јавни, објављени на веб страници ФПН БЛ и на вратима кабинета наставника и сарадника.

Оцјењивање се врши додјељивањем бодова за сваки облик активности, као и путем провјере знања у току семестра. Провјера знања врши се за вријеме извођења наставе и у посебним облицима (колоквијумима) који се могу обављати у виду теста, самосталног индивидуалног рада, семинарског рада, есеја и сл. Поред провјере за вријеме извођења наставе, коначна провјера врши се на завршном испиту који се по правилу обавља усмено.

Евиденцију о оцјењивању студената води студентска служба Факултета, предметни наставник и сарадник. Наставник је дужан да јавно саопшти студентима резултате о броју освојених бодова након сваке провјере, као и укупан број бодова које је студент постигао од почетка наставе. Студент има право да приступи свакој појединачној предиспитној провјери знања, до завршног испита, независно од осталих активности и провјера (члан 45 Правила). Након завршетка наставе и завршног испита наставник одређује укупни број освојених бодова и формира коначну оцјену за сваког студента, урачунавајући бодове освојене за активности у току наставе, на предиспитним провјерама и на завршном испиту. Укупан број освојених бодова и завршну оцјену наставник уноси у испитну пријаву и заједнички списак/извјештај о одржаном испиту који заједно са испитним

пријавама доставља студентској служби факултета, а у индекс се уноси пролазна завршна оцјена (члан 46 Правила).

У силабусу сваког предмета предметни наставник дефинише начин провјере и оцјењивања студената. Такође, приликом провјера јавно упознаје студенте са критеријумима које користи у току оцјењивања и даје могућност студентима да упуте приговор на конкретне резултате оцјењивања.

Оцјењивање и вредновање врши се у складу са Статутом Универзитета, оцјенама од 5 до 10. Пролазне оцјене су од 6 до 10. Оцјена 10 је одличан-изузетан; остварује се од 91 до 100 бодова; оцјена 9 је одличан; остварује се од 81 до 90 бодова; оцјена 8 је врло добар; остварује се од 71 до 80 бодова; оцјена 7 је добар; остварује се од 61 до 70 бодова; оцјена 6 је довољан; остварује се од 51 до 60 бодова; 5 – није положено; остварује се од 0 до 50 бодова. Непролазна оцјену на завршном испиту наставник евидентира у записнику, без уписа предиспитних обавеза.

Испити се полагају у сједишту ФПН БЛ, а само изузетно и ван сједишта, у случају објективних околности које цијени декан и доноси посебну одлуку о томе.

Испити, као и сви облици провјере знања, јавни су. Уколико се испит организује усмено, наставник треба да омогући свим заинтересованим лицима да присуствују испитивању. Усменом испиту обавезно присуствује поред кандидата и испитивача, најмање још једна особа из реда студената, наставника или сарадника.

Уколико се испит организује писмено, наставник упознаје студенте којим се помагалима могу користити.

Особе са инвалидитетом имају сву потребну помоћ приликом наставе и полагања испита. Поред редовних консултација, уважавају се и њихови захтјеви током самих предавања и вјежби, али и у смислу организације самог испита за ову категорију студената. На примјер, ангажује се асистент или приправник на Факултету да чита и попуњава тест/колоквијум за слијепог студента; за слабовидог студента се обезбиједи тестови који су штампани на већем формату папира и већим фонтом текста и др.

Наставник је дужан да од декана факултета тражи своје изузеће уколико постоји нека околност која може довести у сумњу његову непристрасност и објективност предметног наставника, укључујући и сродство са студентом (члан 49 Правила).

Наставник је дужан да саопшти студентима резултате усменог завршног испита, практичног завршног испита, одмах по одржаном испиту. Резултати писменог завршног испита и коначне оцјене објављују се у року не дужем од 7 (седам) дана од дана завршног испита, истицањем на огласној табли факултета или на други прикладан начин (члан 50 Правила). Наставник је дужан да студента на његов захтјев упозна са недостацима његовог рада.

Ако студент сматра да је оштећен у поступку спровођења и оцјењивања испита или у осталим облицима провјере знања, односно ако сматра да испит није обављен у складу са Законом, Статутом Универзитета и Правилима, може поднијети образложени приговор декану факултета на добијену оцјену у року од два дана од дана јавне објаве оцјене.

Декан факултета је обавезан да у року од три дана од дана пријема приговора размотри приговор и донесе рјешење по приговору. Уколико оцијени да је приговор студента основан, у року од 48 сати доноси рјешење о понављању испита и формирању трочлане испитне комисије, са којим треба упознати предметног наставника и студента. У рјешењу утврђује и термин понављањем испита, с тим да се полагање испита пред испитном комисијом обавља најкасније у року од седам дана од пријема рјешења о понављању испита.

За предмете за који Факултет није матичан, одлуку о комисији доноси проректор за наставу. Против његовог рјешења допуштена је жалба вијећу факултета, чија је одлука коначна. Наставник чијом оцјеном студент није задовољан не може бити предсједник комисије. Одлуку о оцјени комисија доноси већином гласова и ова одлука је коначна. Записник о току испита и оцјени комисија доставља студентској служби факултета.

Послије три неуспјела покушаја полагања истог испита, студент има право да на лични захтјев полаже испит пред испитном комисијом коју именује декан факултета. Послије неуспјешног полагања испита пред комисијом, студент обнавља предмет из којег испит није положио.

У случају спријечености предметног наставника да одржи завршни испит, организација и одржавање завршног испита повјерава се другом наставнику из исте или сродне уже научне области, или комисији коју именује декан факултета. Комисија има најмање три члана. У комисију се именују наставници из исте или сродне уже научне области. Одлуку о оцјени комисија доноси већином гласова. Одлука комисије је коначна. Записник о току испита и оцјени комисија доставља студентској служби факултета.

3.4.4. Испитни рокови

Вријеме полагање испита дефинисано је у члану 55 Правила. Полагање испита организује се у сљедећим испитним роковима: јануарско - фебруарском, априлском, јунско - јулском, септембарском и октобарском испитном року. Испитни рок садржи два испитна термина, с правом студента да користи оба испитна термина, осим априлског и октобарског испитног рока. При одређивању испитних рокова потребно је обезбиједити да разлика између два термина истог предмета буде најмање 10 дана. Октобарски испитни рок одржава се у првој седмици октобра. Апсолвентски рокови на I и II циклусу студија могу се организовати сваког календарског мјесеца, са по једним термином, изузев јула и августа. Распоред и термини испитних рокова на факултету дефинишу се на почетку текуће године у зимском семестру и објављује на веб страници факултета тако да студенти могу на вријеме и планирано распоређивати и усклађивати своје обавезе и припрему испита.

Постојећа рјешења дају много прилика студентима за полагање испита и провјеру знања више пута.

3.4.5. Праћење успјеха студената

Праћење успјеха студената на студијском програму Социјални рад ради се појединачно на нивоу наставника и предмета. По завршетку испитног рока већина наставника анализирају излазност и пролазност студената (број пријављених, број изашлих, број одусталих, пролазне оцјене, просјечан успјех) и о томе упозвају продекана за наставу, декана и чланове вијећа студијског програма. Прије почетка наставе у текућој академској години на сједници ННВ дијеле се подаци о оствареним резултатима и декан најчешће направи кратку процјену остварених резултата. Ове активности постоје на студијском програму, али нису дио системског процеса који све раде по дефинисаним процедурама и најчешће су производ субјективног односа сваког наставника. Вијеће студијског програма овим пословима приступа спорадично, тако да и анализе које се раде не производе мјере и препоруке у циљу побољшања поступака испитивања и наставног процеса.

Студенти студијског програма Социјални рад о оцјењивају имају своје мишљење. Резултати испитивања показали су да једна трећина студената (34%) не зна да ли постоје процедуре за оцјењивање студената, 5% анкетираних мисли да уопште не постоје, а 61% анкетираних зна за процедуре и шта оне садрже.

У ставовима студената сличан је однос према транспарентности и доступности тих процедура. Готово двије трећине (65%) анкетираних мисле да су процедуре транспарентне и доступне студентима, а 35% је мишљења да нису.

Какве могућности имају студенти да изјављују жалбе и приговарају на оцјењивање, непознаница је за велики број студената, јер 32% анкетираних сматра да уопште немају могућности да приговарају на оцјењивање, 37% анкетираних мисли да понекад могу приговорати, а 31% анкетираних зна да увијек могу приговорати.

Врло је значајан податак добијен у истраживању о положају студената: анкетирани студенти у великом броју (85%) сматрају да на ФПН БЛ нема дискриминације по било ком основу. Осталих 15% мисли да је понекад има углавном као резултат познанстава, симпатија и полне припадности.

Висок проценат необавјештених студената о процедурама оцјењивања и правним лијековима указује на инертност и незаинтересованост студената за свој статус, права која могу остварити и на какву заштиту могу рачунати. Овај податак обавезује факултет на већи рад са студентима у њиховом укључивању, адаптацији и интеграцију у академску заједницу у току студирања, јер не треба заборавити да су анкету попуњавали студенти треће и четврте године и да њихова знања о тим питањима треба да су потпуна.

3.4.6. Ставови студената

У наставку текста су наведени резултати истраживања које је проведено међу актуелним полазницима другог циклуса студијског програма Социјални рад.

У истраживању ставова студената анкетирано је 20 студената полазника другог циклуса студијског програма Социјални рад, који још нису завршили студиј, а уписани су академске године 2020/21. и 2021/22.

Сврха анкетног упитника јесте израда самоевалуацијског извјештаја. За прикупљање података коришћен је анкетни упитник, који је сачињен од 17 питања, на које су одговарали полазници мастер студија. Укупан број анкетираних студената је двадест, од чега је њих петнаест на првом циклусу студија завршило Социјални рад, док је њих пет завршилонеки други факултет (педагогију, право, социјалологију, дефектологију). Најчешће разлоге које су студенти навели за упис мастер програма за Социјални рад јесу: да желе даље да се усавшавају у овој области, затим да усмјере своје интересе на област социјалног рада/социјалне политике, као и то да желе ићи путем академске каријере. Када је ријеч од томе како оцјењују политику Факултета политичких наука према студентима мастер програма, њих 65% је навело да је политика Факултета у корист студента, 10% је одговорило да је политика Факултета незаинтересована за студенте, док је 25% одговорило да је политика Факултета недовољно усмјерена према студентима мастер програма. На питање да ли студенти мастер програма партиципирају у вођењу Факултета политичких наука, 50% студената је навело да не, 40% да понекада и то, кроз Наставно-научно вијеће, с тим што су такође навели да послједњих година мастер студенти нису изабрани у ННВ, а мали број студената, њих 10% навело је да студенти партиципирају у вођењу Факултета. Надаље, када се ради о могућности студената да учествују у доношењу одлука на Факултету политичких наука, њих 45% је одговорило да студенти немају ту могућност, затим 30% да понекад имају прилику да учествују у доношењу одлука, док је њих 25% је одговорило да имају прилику да учествују у доношењу одлука. На питање колико студенти мастер програма имају могућност да учествују у извођењу наставе, њих 75% је одговорило да увијек имају могућност да се укључе, 30% студената је одговорило да се понекада студенти укључују, док је 5% навело да се студенти по правилу не укључују. На питања да ли су студенти упознати са процедурама за оцјењивање и да ли су процедуре транспарентне њих 75% је одговорило да јесу, док 25% је навело да нису. Такође, на питање да ли студенти имају могућност приговора на оцјењивање, њих 55% је одговорило да увијек имају могућност

на приговор, 10% да немају ту могућност, а 35% је навело да понекад имају прилику на приговор, најчешћи одговор студената је био да њихов приговор на оцјену зависи од тога код којег професора полажу испит.

Питање које се односило да ли постојећи наставни план и програм омогућава стицање проширених знања из различитих области (теорије социјалног рада и социјалне политике, вјештине рада са корисницима, савременог социјално-политичког контекста, научно-истраживачког рада, основних методских поступака) већина одговора је била да је студентима омогућено стицање нових знања из наведених области, док је мањи број студената одговорио да не добијају додатна знања из научно-истраживачког рада и вјештина рада са корисницима.

На питање које се односи на то да ли студенти имају могућност да учествују у креирању наставних планова и програма, највећи број студената је одговорио да не зна да ли имају могућност учествовања њих 55%, док је 25% одговорило да немају могућност учествовања, затим 10% је одговорило понекад и 10 % њих да имају ту могућност. Питање које се односи на то да ли у постојећим плану и програму мастер програма има довољно могућности за самосталан рад, 70% студената је навело да има довољно могућности за самосталан рад, а њих 30% је одговорило да немају довољно могућности. Студенти су на питање колико Факултет подстиче ангажованост студената одговорили на следећи начин: да факултет постиже ангажованост сматра 50% студената, који су нагласили да се углавном ради о индивидуланом приступу од стране Факултета, с друге стране, 50% студената је навело да нема ангажованости или је она недовољна. Када је ријеч о томе да ли Факултет политичких наука подстиче мобилност студената, 75% је одговорило да не или не знају, а 25% студената је навело да Факултет подстиче мобилност студената. Питање које се тиче дискриминације, односно да ли на Факултету политичких наука има дискриминације по било ком основу студенти су били сагласни и одговорили да нема дискриминације ни по било ком основу.

3.5. ЉУДСКИ РЕСУРСИ

3.5.1. Наставно особље на Факултету

Наставно академско особље на ФПН БЛ се састоји од стално запослених наставника и сарадника, наставника и сарадника у допунском радном односу и наставника и сарадника са других организационих јединица Универзитета у Бањој Луци, као и гостујућих наставника са универзитета у окружењу.

Одговорни наставници и сарадници одређују се одлуком о покривености наставе, односно усвајањем Листе одговорних наставника и сарадника за све циклусе студија у академској години, на сједници ННВ прије почетка сваке академске године, коју потврђује Сенат Универзитета. Сваки ангажовани наставник и сарадник мора да има извршен избор у звање у складу са *Законом о високом образовању РС, Статутом Универзитета и Правилником о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Бањој Луци.*

3.5.2. Структура запослених

На ФПН БЛ запослено је: 7 (седам) редовних професора, 8 (осам) ванредних професора, 13 (тринаест) доцента и 9 (девет) виших асистената (табела 7). Поред запосленог академског особља, у извођењу наставе учествују и наставници и сарадници са Универзитета у Бањој Луци и наставници са других универзитета из окружења (табела 8).

Табела 7. Академско особље на ФПН БЛ

Број избора у звање	Академска	Академска	Академска	Академска
---------------------	-----------	-----------	-----------	-----------

	2015/2016. година	2016/2017. Година	2017/2018. година	2019/20. година
Редовни професор	7	7	8	8
Ванредни професор	6	8	7	13
Доцент	16	14	13	9
Виши асистент	13	9	8	4
Асистент	0	0	1	2
Број наставника са Универзитета у Бањој Луци	24	17	22	22
Број сарадника са Универзитета у Бањој Луци	16	17	8	8
Број наставника са других универзитета из окружења	5	6	9	9
УКУПАН БРОЈ НАСТАВНИКА	80	83	70	73

У табели 8. наведени су сви наставници и сарадници, њихова звања и уже научне области у пуном радном односу на ФПН БЛ.

Табела 8: Листа наставника и сарадника Факултета политичких наука у пуном радном односу, стање децембар 2021.

Ред. бр.	Наставник/сарадник	Звање	Ужа/е научна/е област/и	Запослен/а
1.	Др Александар Богданић	Ред. професор	Комуникологија	1996.
2.	Др Пејо Ђурашиновић	Ред. професор	Посебне социологије	2004.
3.	Др Ђорђе Вуковић	Ван. професор	Политичка теорија	2004.
4.	Др Татјана Дуроњић	Ред. професор	Информационе науке - социјални аспект	2002.
5.	Др Весна Ђурић	Ред. професор	Новинарство	2009.
6.	Др Јагода Петровић	Ван. професор	Теорија и методологија социјалног рада	2011.
7.	Др Александар Савановић	Ред. професор	Политичка теорија	2008.
8.	Др Милош Шолаја	Ред. професор	Међународни односи и безбједност	2011.
9.	Др Весна Шућур Јањетовић	Ван. професор	Теорија и методологија социјалног рада	2006.
10.	Др Невенко Врањеш	Ван. професор	Политички систем	2016.
11.	Др Немања Ђукић	Ван. професор	Теоријска социологија	2009.
12.	Др Мања Ђурић Џакић	Ван. професор	Политички систем	2009.
13.	Др Љубо Лепир	Ван. професор	Социјална политика	2015.
14.	Др Небојша Мацановић	Ван. професор	Општа педагогија	2010.
15.	Др Ранка Перић Ромић	Ван. професор	Посебне социологије	2007.
16.	Др Андреа Пухалић	Ван. професор	Теорија и методологија социјалног рада	2006.
17.	Др Драгана Трнинић	Доцент	Комуникологија	2008.
18.	Др Матеј Савић	Ван. професор	Међународно право	2011.
19.	Др Владе Симовић	Ван. професор	Политичка теорија	2008.

20.	Др Душко Трнинић	Ван.професор	Посебне социологије	2004.
21.	Др Драгана Шћеповић	Ван. професор	Подручја социјалног рада	2014.
22.	Мр Жељко Будимир	Доцент	Међународни односи и безбједност	2012.
23.	Мр Александар Врањеш	Доцент	Политичко комуницирање	2009.
24.	Мр Борислав Вукојевић	Виши асистент	Комуникологија	2015.
25.	Мр Драшко Гајић	Доцент	Социјална политика	2005.
26.	Мр Оливера Грбић	В иши асистент	Теорија и методологија социјалног рада	2006.
27.	Мр Анђела Купрешанин Вукелић	Доцент	Информационе науке - социјални аспект	2008.
28.	Бојана Вукојевић, МА	Доцент	Посебне социологије	2015.
29.	Мр Далибор Савић	Доцент	Методологија социјалних истраживања	2009.
30.	Мр Андреа Ракановић Радоњић	Виши асистент	Подручја социјалног рада	2015.

На студијском програму Социјални рад, према ужим научним областима за које је матичан овај Студијски програм, у пуном радном односу запослено је: 5 (пет) ванредна професора, 1 (један) доцент и 2 (два) виша асистента (табела 9).

Табела 9: Ангажман академског особља на другом циклусу студијског програма Социјални рад

	Академска година (2017/2018)	Академска година (2018/2019)	Академска година (2019/2020)	Академска година (2020/2021)	Академска година (2021/2022)
Редовни професор на ФПН	0	1	0	0	0
Ванредни професор на ФПН	2	2	5	5	0
Доцент на ФПН	3	1	1	2	0
Виши асистент на ФПН	2	3	0	0	0
Асистент на ФПН	0	0	0	0	0
Број наставника са Универзитета у Бањој Луци	2	0	0	0	0
Број сарадника са Универзитета у Бањој Луци	1	0	0	0	0
Број наставника са других универзитета	1	2	2	0	0
УКУПНО	11	9	8	7	0

Поред наставника и сарадника у пуном радном односу на Факултету у извођењу наставе током школске 2016/17. године на студијском програму Социјални рад ангажован је и један број наставника и сарадника са других организационих јединица Универзитета у Бањој Луци, и то: 12 (дванаест) наставника и 9 (девет) сарадника. Такође, у извођењу наставе током школске 2016/17. године на студијском програму Социјални рад ангажовани су гостујући наставници са универзитета у окружењу: 2 (два) редовна професора (табела 9).

У табели 10 наведени су сви наставници и сарадници на студијском програму Социјални рад, њихова звања и уже научне области у пуном радном односу на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци.

Табела 10: Листа наставника и сарадника судијског програма Социјални рад у пуном радном односу стање децембар 2021.

Ред.	Наставник/сарадник	Звање	Ужа/е научна/е област/и	Запосле
------	--------------------	-------	-------------------------	---------

бр.				н/а
1.	Др Јагода Петровић	ванредни професор	Теорија и методологија социјалног рада	2011.
2.	Др Весна Шућур Јањетовић	ванредни професор	Теорија и методологија социјалног рада	2006.
3.	Др Љубо Лепир	ванредни професор	Социјална политика	2015.
4.	Др Андреа Пухалић	ванредни професор	Теорија и методологија социјалног рада	2006.
5.	Др Драгана Шћеповић	ванредни професор	Подручја социјалног рада	2014.
6.	Мр Драшко Гајић	доцент	Социјална политика	2005.
7.	Мр Оливера Грбић	виши асистент	Теорија и методологија социјалног рада	2006.
8.	Мр Андреа Ракановић Радоњић	виши асистент	Подручја социјалног рада	2015.

3.5.3. Избор и напредовање наставног особља на Факултету

Наставници и сарадници запошљавају се на Универзитету у Бањој Луци, а самим тим и на ФПН БЛ, према утврђеним правилима, којима се обезбјеђују јасни и транспарентни критеријуми усаглашени са законским захтјевима за запошљавање наставника и сарадника (*Закон о високом образовању*, члан 77, „Службени гласник Републике Српске“ број: 73/10, 104/11, 84/12 и 108/13).

Критеријуме који наглашавају значај научних, стручних и образовних компетенција наставника и сарадника, а који се запошљавају у наставничка или сарадничка звања, за процес подучавања и организовање наставних активности на Универзитету у Бањој Луци, односно Факултету, прописује *Правилник о поступку и условима избора наставника и сарадника на Универзитету у Бањој Луци* (број: 02/04-3.1537-106/13 од 28.05.2013. године) http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/4.Pravilnik_o_postupku_i_uslovima_izbora_nastavnika_i_saradnika_na_Univerzitetu.pdf

Процедуре за запошљавање наставника и сарадника примјењују се на правичан и транспарентан начин. У додатку се може погледати примјер конкурсне документације која укључује:

1. Одлука о утврђивању приједлога за расписивање конкурса;
2. Конкурс;
3. Одлука о именовању комисије за избор у звање наставника;
4. Одлука о утврђивању приједлога за избор у звање наставника и Извјештај о пријављеним кандидатима за избор наставника и сарадника у звање;
5. Одлука Сената о избору у звање.

Универзитет и Факултет, преко својих мрежних страница (званичне интернет странице Универзитета и Факултета) одржава документацију о избору и напредовању у виша наставничка и сарадничка звања која доказује испуњавање услова и поштовање критеријума који су прописани *Законом и Правилником*, као што су:

1. Научни и стручни радови наставника који упућују на научну област за коју се бира и предмете за које је наставник одговоран ([http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries\[zaposleni_tip\]=nastavno_osoblje;](http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries[zaposleni_tip]=nastavno_osoblje;) <http://fpn.unibl.org/index.php/fakultet/nastavnici-i-saradnici>),
2. Извјештај Комисије које је проводила процес избора у коме се препознаје научна област и компетенције чланова Комисије

(http://www.unibl.org/sr/vesti?q%5Bby_kategorije%5D%5B%5D=7;
<http://fpn.unibl.org/index.php/izvjestaji/izbori-u-zvanja>);

3. Одлука надлежног органа установе о избору наставника која одговара извјештају и приједлога Комисије;
4. Биографија наставника у којој се препознају компетенције у подручју подучавања ([http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries\[zaposleni_tip\]=nastavno_osoblje;](http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries[zaposleni_tip]=nastavno_osoblje)
<http://fpn.unibl.org/index.php/fakultet/nastavnici-i-saradnici>).

У табели 11 дат је преглед обављених избора у научна звања запослених на Факултету, а у табели 12 на студијском програму Социјални рад.

Табела 11: Број обављених избора у научна звања на Факултету политичких наука

Број избора у звање	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Редовни професор	1	1	-	1	-	-	1	1	1	-	1
Ванредни професор	-	1	3	-	1	1	4	1	3	2	2
Доцент	1	6	1	2	2	3	2	2	-	3	3
Виши асистент	2	7	1	-	1	4	1	1	1	-	2
Асистент	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Укупан број објављених избора	4	15	5	3	4	8	8	4	5	5	9

Табела 12: Број обављених избора у научна звања на студијском програму Социјални рад

Број избора у звање	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Редовни професор	0	0	0	0	0
Ванредни професор	0	2	0	1	0
Доцент	0	0	0	1	0
Виши асистент	0	0	0	1	0
Асистент	0	0	0	0	0
Укупан број објављених избора	0	2	0	3	0

Процес напредовања увелико зависи и од оптерећења које наставно особље има у редовном наставном процесу. Анализирајући податке из листе одговорних наставника за текућу 2021/22 академску годину може се уочити да се на годишњем нивоу то оптерећење креће у распону од 12,2 до 18,6 часова што је далеко више од прописане норме. Поједини професори предају и по осам предмета. Такво стање не само што отежава процес напредовања наставног кадра већ утиче и на мотивацију студената.

3.5.4. Усавршавање наставног особља и управљање људским потенцијалима

Узимајући у обзир значај наставничких (предавачких) активности у високом образовању као приоритет се намеће јасно утврђивање политике запошљавања. Усавршавање наставног особља и управљање људским ресурсима (запошљавање, дефинисање задужења и одговорности, именовање, промовисање) те на који начин се врши евалуација, односно праћење рада кадрова и анализа оптерећености наставног академског кадра, дијелом је дефинисано кроз *Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста на Универзитету у Бањој Луци* (http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/2.Pravilnik_o_unutrasnjoj_organizaciji_i_sistematizaciji_radnih_mjesta_na_Univerzitetu.pdf,
http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/2.1.Izmjene_i_dopune_Pravilnika_o_unutrasnjoj_organizaciji_i_sistematizaciji_radnih_mjesta_na_Univerzitetu.pdf).

Неопходно је од стране Универзитета усвајање Стратегије о развоју, као и доношење годишњег Плана о развоју од стране Факултета, којима би се јасно указало на потребе и дефинисале активности на побољшавању организације и рада високошколских установа, а које се тичу развоја људских ресурса и запошљавања новог наставничког и сарадничког кадра.

Факултет политичких наука у Бањој Луци пажљиво прати рад и усавршавање свог наставног и сарадничког особља, и периодично организује тематске сједнице Колегијума Факултета, гдје се кроз извјештаје руководилаца студијских програма доносе смјернице којима се прати напредавање академског особља и планирају нова запошљавања. Такође, Факултет континуирано прати рад сарадника и усмјерава их у научном напредовању за оне научне области за које постоји потреба у наставном процесу. На основу тих извјештаја и смјерница доносе се одлуке Вијећа студијских програма, које се преко ННВ упућују Сенату Универзитета, за покретање процедуре за напредовање академског особља, као и за нова запошљавања најбољих студената (студената генерације) у сарадничка звања. Факултет настоји да кроз финансијску подршку помогне својим запосленима (наставницима и сарадницима) приликом одлазака на научне и стручне конференције у окружењу и иностранству, а свим запосленим сарадницима (асистентима и вишим асистентима) омогућава финансијску подршку за наставак школовања (плаћене магистарске/ мастер и докторске студије).

Сви наставници и сарадници Факултета дужни су да своју научну и стручну дјелатност (објављене уџбенике и монографије, научне и стручне радове, учешће у научно-истраживачким пројектима и др.), редовно уписују у своју библиографију на универзитетском сајту преко Информационог система Универзитета у Бањој Луци ФИС ([http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries\[zaposleni_tip\]=nastavno_osoblje](http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries[zaposleni_tip]=nastavno_osoblje)) и сајту Факултета политичких наука (<http://fpn.unibl.org/index.php/fakultet/nastavnici-i-saradnici>), што је један од предуслова за избор у виша звања. Универзитет и Факултет би требало више и јаче стимулирати научне активности наставника и сарадника, као што су објављивање радова у часописима индексираним у релевантним свјетским базама, учешће на међународним научним конференцијама и реализација међународних научно-истраживачких пројеката.

Факултет политичких наука у Бањој Луци, кроз Институт за друштвена истраживања, који дјелује при Факултету, обезбјеђује је једногодишњу праксу и усавршавање за најбоље студенте и студенткиње сва четири студијска програма. Кроз овакав вид праксе и усавршавања до сада је прошло 10 (десет) најбољих студената Факултета.

Наставници и сарадници Факултета дио својих научно-истраживачких активности реализују преко Института, док су у истраживачким тимовима, поред академског особља, укључени и студенти, чиме се активно ради на увезивању образовања и научно-истраживачких активности. Такође, студенти свих циклуса студија, настоје се одобрвољити да на овакав начин активно учествују у истраживачком раду.

На Универзитету у Бањој Луци први пут је уведен програм приправничког стажирања у трајању од годину дана за најбоље студенте генерације нашег Универзитета.

3.5.5. Административно-техничко особље

Факултет политичких наука у Бањој Луци запошљава довољан број административно-техничког особља како би обезбиједио редовно провођење дјелатности. Укупно је запослено 25 административно-техничког особља. Административно особље распоређено је у сљедеће службе:

1. Секретар факултета;
2. Студентска служба;
3. Студентска служба за други и трећи циклус студија;
4. Служба за опште послове;

5. Технички секретар;
6. Библиотека.

3.6. Квалитет физичких ресурса

Факултет политичких наука у Бањој Луци посједује простор намјенски грађен за потребе високог образовања. Нето корисни простор објекта износи 4.481 m², са сљедећим распоредом: амфитеатар са 250 (двје стотине педесет) мјеста; 13 (тринаест) учионица капацитета од 40 (четрдесет) до 120 (сто двадесет) мјеста; рачунарска сала; свечана сала; сала за састанке у деканату; 37 (тридесет седам) кабинета за наставнике и сараднике; канцеларија Института за друштвена истраживања; канцеларија за студентску организацију; библиотека; читаоница; скриптарница; просторије за администрацију (8 /осам/ канцеларија и студентска служба) и простор студентског бифеа (табеле 16 и 17).

Табела 13. Ресурси и инфраструктура

Укупна површина корисног простора (m ²)	4.685,45m ²
Површина ученичког простора (m ²)	1.313,40 m ²
Површина библиотечког простора (m ²)	198,60 m ²
Број афитеатара	1
Број учионица	13
Број сједећих мјеста за наставу за студенте	930
Број рачунарских учионица	1
Број рачунара у рачунарским учионицама	30
Укупан број рачунара	108
Укупан број пројектора	15
Укупан број библиотечких јединица	6.650
Укупан број књига у библиотеци	5.957
Број сала за различите активности	2
Површина простора за заједнички боравак	255 m ²
Површина простора за рад и организовање студената	30 m ²
Број просторија за наставнике и сараднике	39
Број особа запослених у библиотеци	2
Укупан број административног особља	25
Укупан број особља у студентским службама	4

Факултет политичких наука у Бањој Луци посједује 110 (сто десет) рачунара за потребе администрације и академског особља, у које се убраја и 35 (тридесет пет) рачунара у рачунарској сали који су стално доступни студентима. Све учионице су опремљене пројекторима и аутоматским платнима за пројекторе. Обезбјеђена је стална конекција на интернет.

Студијски програм Социјални рад користи четири учионице укупне површине 354,8 m² са 250 мјеста, као и 6 (шест) наставничких и сарадничких кабинета. Једна учионица је опремљена мобилним намјештајем, како би се студентима омогућила интерактивна настава коју захтјевају поједини наставни предмети са овог студијског програма.

Студентима Факултета доступна је библиотека са научним књигама и часописима, класичних и најновијих, домаћих и иностраних, публикација и периодике. Читаоница има 72 (седамдесет два) мјеста, а рачунарска сала 30 (тридесет) мјеста.

Табела 14. Ресурси и инфраструктура по школским годинама

Академска година	Академска година (2017/18)	Академска година (2018/19)	Академска година (2019/20)	Академска година (2020/21)	Академска година (2021/22)

Укупна површина корисног простора (м ²)	4.685,45 м ²	4.685,45 м ²	4.685,45 м ²	4.685,45 м ²	4.685,45 м ²
Површина ученичког простора (м ²)	1.313,40 м ²	1.313,40 м ²	1.313,40 м ²	1.313,40 м ²	1.313,40 м ²
Површина библиотекачког простора (м ²)	198,60 м ²	198,60 м ²	198,60 м ²	198,60 м ²	198,60 м ²
Број амфитеатара	1	1	1	1	1
Број учионица	13	13	13	13	13
Број сједећих мјеста за наставу за студент	930	930	930	930	930
Број рачунарских учионица	1	1	1	1	1
Број рачунара у рачунарским учионицама	30	30	30	30	30
Укупан број рачунара	100	105	108	100	100
Укупан број пројектора	15	15	15	15	15
Укупан број библиотекачких јединица	5.620	5.900	6.650	5.620	5.620
Укупан број књига у библиотеци	5.300	5.721	5.957	4.061	4.061
Број сала за различите активности	2	2	2	2	2
Површина простора за заједнички боравак	255 м ²	255 м ²	255 м ²	255 м ²	255 м ²
Површина простора за рад и организован студентата	30 м ²	30 м ²	30 м ²	30 м ²	30 м ²
Број просторија за наставнике и сараднике	39	39	39	39	39
Број особа запослених у библиотеци	2	2	2	2	2
Укупан број административног особља	25	25	25	25	25
Укупан број особља у студентским службама	4	4	4	4	4

Зграда Факултета потпуно је прилагођена особама са инвалидитетом, односно уклоњене су све архитектонске баријере што омогућава једнаке и квалитетне начине боравка и студирања за све студенте. Студенти и студенткиње стидијског програма Социјални рад су организовани у помаћи студентима са инвалидитетом, ради лакше доступности наставних садржаја (нпр. снимање звучних књига, пребацивање наставних садржаја у већи фронт и сл).

Студентима је доступан *Дебатни клуб Факултета политичких наука*, кроз који, уз рад са менторима и инструкторима, могу савладати основне технике дебате и бесједништва, као и студентски портал Факултета *Студенти БЛ – Бањалучки студентски портал* преко којег могу, кроз стручно усмјеравање, савладати основе новинарства и комуницирања (<https://studentibl.wordpress.com/>).

Цијели простор Факултета је климатизован.

План јавних набавки Универзитета у Бањој Луци и Факултета за 2016. годину може се погледати на сљедећем линку: [http://www.unibl.org/sr/vesti?q\[by_kategorije\]\[\]=66](http://www.unibl.org/sr/vesti?q[by_kategorije][]=66).

Студенти су информисани о ресурсима и услугама које су им на располагању преко званичне интернет странице Универзитета у Бањој Луци (<http://www.unibl.org/sr>), званичне интернет странице Факултета политичких наука (<http://fpn.unibl.org/>), званична Facebook страница Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци (www.facebook.com/FPNBL), званичних Twitter и Instagram налога Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци (https://twitter.com/FPN_BanjaLuka, https://www.instagram.com/fpn_bl/).

3.7. Информациони системи

Вођење евиденције у високошколским установама прописано је Правилником о садржају и начину вођење евиденција које води високошколска установа (Службени гласник РС 79/11, 48/14) и Правилником о садржају јавних исправа које издају високошколске установе (Службени гласник РС 78/11, 46/14, 54/14), линк

http://www.vladars.net/sr-SP/Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpk/PAO/Pages/Visoko_obrazovanje.aspx

Дугогодишња пракса вођења актуелног информационог система на Универзитету показала је читав низ слабости истог које је потребно чим прије рјешавати како би се отклониле препреке за ефикасније вођење административних послова.

Прикупљање података на ФПН БЛ и студијском програму Социјални рад одвија се на више начина:

1. Евиденција о настави и присуству студената настави и вјежбама обезбјеђује се у оквиру сваког предмета на обрасцима јединствено конципираним за ову намјену. Овај облик података користи се у праћењу активности студената, предиспитном оцјењивању и верификацији присуства у циљу добијања потписа и овјере семестра. На основу ових података оцјењује се активност и укљученост студената у процес наставе.

2. Прикупљање података о упису студената на факултет обухвата сљедеће податке и активности: регистрацију приликом пријављивања за упис на обрасцу факултета, унос података у базу, прављење листа пријављених и ранг листа резултата пријемног испита. Приликом уписа студенти електронски попуњавају анкетни листић чиме постају корисници facebook мреже путем које се остварује комуникација између наставног особља и студената. У бази се ажурирају подаци и обезбјеђују информације о успјеху кандидата. Ова евиденција омогућава извјештаје о врстама претходно стеченог образовања, мјесту живљења и завршетка школе.

3. Прикупљање података о студентима обухвата податке који се прикупљају на прописан начин и на основу установљене евиденције Републичког завода за статистику (уписни лист, пријавни семестрални лист, пријавни лист, семестрални лист), формирање досијеа студента, упис у регистар студената, упис у матичну књигу и попуњавања студентске књижице (индекса). Сви подаци се електронски уносе и обрађују. Ова евиденција омогућава добијање извјештаја о броју уписаних студената, статусу студента, социјалном и економском стању, родној припадности, здравственом стању и инвалидитету, дужини студирања, а даље се користи за праћење рада студента.

4. Подаци о одржаним испитима се прикупљају на почетку академске године за цијелу текућу академску годину на обрасцу дефинисаном у бази података. Студент преко интернета пријављује/одјављује испите, а приликом завршног испита прилаже пријаву на прописаном обрасцу коју попуњава предметни наставник. Пријава служи као доказ о положеном испиту. Подаци се уносе у матичну књигу и све се чува у досијеима студената. Поред пријаве, одговорни наставник на испиту за сваки испитни рок доставља записник на прописаном обрасцу факултета о одржаном испиту који садржи оцјене студената. Записник се чува као трајан документ у архивским фолдерима факултета. Сваки дан се једном ажурирају подаци који се добијају на релацији студент-факултет.

4. Подаци о пролазности студената: за сваки испитни рок (за све термине) се врше анализе пролазности студената у екселу. Анализа садржи број студената који је слушао предмет текуће академске године, број студената који је пријавио испит, број студената који су изашли на испит, број студената који су положили, просјечна оцјена остварена на том испитном року и процентуална пролазност студената за сваки предмет и за сваки испитни рок (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

5. Подаци о завршним испитима и комисијама: Тема завршног испита се дефинише на прописаном обрасцу који садржи опште податке о студенту, назив теме, предмет рада и сагласност потенцијалног ментора. Тему одобрава Вијеће студијског програма које формира и комисију за оцјену и одбрану

рада. По завршеном раду закузује се одбрана. На одбрани комисија попуњава податке у прописаном обрасцу записника о оцјени и одбрани рада, пријаву о положеном завршном испиту са оцјеном и потписима чланова комисије. На основу те документације ажурира се матична књига и закључује се процес студирања.

6. Евиденција о промјенама у студирању (нови уписи, промјена статуса студента, промјена студијских програма, испис студената, број дипломираних итд.) такође се води у бази података на дефинисаним обрасцима.

6. Подаци о напредовању и изборима у звање наставника воде се у информационом систему Универзитета у Бањој Луци у бази података e-zaposleni која садржи податке о научном и стручном раду наставника и сарадника.

Универзитет у Бањој Луци посједује Факултетски Информациони Систем (ФИС) који омогућава праћење, администрирање и организовање наставе и наставних процеса на Универзитету. Систем обухвата апликацију за студентску службу, веб портал за студенте и веб портал за запослене. ФПН БЛ само дјелимично користи овај систем. У бази података за запослене, сви запослени наставници и сарадници на факултету уносе своје податке о свом научном раду, развоју каријере и напредавању тако да је омогућено праћење стања и утврђивање испуњености услова приликом избора као и генерисање извјештаја који обједињују различите податке из различитих служби. Ова погодност је од великог значаја за генерисање статистичких извјештаја. Систем поседује висок степен заштите података, омогућава рад са великим бројем корисника истовремено, високу параметризацију система као и могућност проширења. ФПН БЛ није корисник овог система.

Пратећи токове модерног развоја високошколских установа у земљи и свијету Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци је током школске 2010 године увео систем Електронског вођења података студентске службе којим је увелико унапријеђен ниво пружања услуге како студентима тако и особљу факултета.

Основни садржај система садрже:

- Клијент-Сервер апликација
- Веб приступ
- Синхронизација података у реалном времену
- Бекап (израда резервних копија) система

Систем је модуларан и посједује више нивоа приступа апликацији. Разликујемо студентски модул, затим модул за референте студијских програма, модул за секретаре студијских програма и на крају модул за администратора система.

Пошто се изврши креирање студентског досијеа, а по завршеној уписној процедури, студенту се доставља Корисничко име и привремена лозинка за приступ Веб систему Електронског вођења података студентске службе ФПН БЛ. Пошто се успјешно пријави, студент види сва оптерећења по предметима и семестрима за одабрани студијски програм. Путем ове апликације у могућности је да изврши пријаву полагања испита као и одабир изборног предмета који жели слушати у текућој академској години. По завршеном испиту, студент има увид у своје оцјене као и у укупан број ECTS бодова које је зарадио како присуством и активношћу у току наставног дијела, тако и по завршеној испитној процедури.

Професори у свом модулу имају опцију да виде оптерећење по катедри која им је додјељена, као и број студената који су пријавили испит.

Секретари студијских програма су у могућности да раде измјене распореда предавања као и да виде оптерећења по предметима за студијски програм.

Администраторски модул има приступ објавама резултата испита на свим програмима како првог тако и другог циклуса студија.

Систем је у свакодневној употреби увелико олакшао посао вођења студентских досијеа како наставницима и сарадницима тако и административном особљу студентске службе факултета.

Универзитет у Бањој Луци и ФПН БЛ су планирали примјену Факултетског Информационог Система (ФИС) и на овом факултету у наредној академској години како би подаци били јединствено вођени и извјештаји били упоредиви.

3.8. Информисање јавности

Све важне информације о раду високошколске установе јавност може добити преко званичне интернет странице Универзитета у Бањој Луци (<http://www.unibl.org/sr>), званичне интернет странице Факултета политичких наука (<http://fpn.unibl.org/>), званична Facebook страница Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци (www.facebook.com/FPNBL), званичних Twitter (https://twitter.com/FPN_Banjaluca) и Instagram (https://www.instagram.com/fpn_bl/) налога Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци. У табелама од 15 до 19 дат је преглед података о корисницима званичних интернет страница Факултета.

Табела 15: Број посјета званичне интернет странице Факултета (<http://fpn.unibl.org/>)

Мјесец	Јединствених посјетилаца	Број посјета	Страница	Погодака	Проток
Јан. 2018.	6,969	13,751	38,628	683,246	38,64 GB
Феб. 2018.	7,831	17,165	129,800	724,370	40,39 GB
Март 2018.	18,151	36,756	376,345	607,848	30,19 GB
Април 2018.	20,245	40,456	508,540	702,345	42,20 GB
Мај 2018.	34,454	50,432	606,543	756,689	50,54 GB
Јуни 2018.	48,650	60,365	700,541	800,592	54,40 GB
Укупно:	136,300	218,925	2,360,397	4,275,090	256,36GB

Табела 16: Активности на званичној интернет страници (<http://fpn.unibl.org/>)

Дан	Страница	Погодака	Проток
Пон	2,444	11,576	628.52 MB
Уто	1,479	7,535	363.58 MB
Сре	1,779	8,486	498.74 MB
Чет	2,433	9,078	554.89 MB
Пет	35,518	41,054	699.67 MB
Суб	446	3,772	203.56 MB
Нед	302	5,304	245.14 MB

Табела 17: Активности на званичној Facebook страници (www.facebook.com/FPNBL)

Пратиоци	Домет	Активност пратилаца	Демографски подаци	Динамика објављивања
2310	Највећи домет појединачних објава је 2500 (органски домет)	Најактивнији четвртом, најмање понедељком	62% пратилаца је женског, а 38% мушког пола; 1943 пратилаца је из БиХ, 1092 из Бања Луке; 18-24 године укупно 26%	У просјеку три објаве дневно (856+ досад).

25-34 године укупно 26%
 35-44 године укупно 6%
 Најактивнија група: 18-24 године,
 41%

Пратиоци	Домет	Активност пратилаца	Демографски подаци	Динамика објављивања
2168	Просјечно 1500 људи прегледа објаве на страници.	Најактивнији четвртом, најмање понедељком	62% пратилаца је женског, а 38% мушког пола. 1877 пратилаца је из БиХ, 1100 из Бања Луке.	У просјеку три објаве дневно (800+ досад).

Табела 18: Активности на званичном Twitter налогу (https://twitter.com/FPN_BanjaLuka)

Пратиоци	Домет	Активност пратилаца	Демографски подаци	Динамика објављивања
118	Просјечно 150 људи прегледа објаве на страници.	13000 импресија током деведесет дана.	73% пратилаца је мушког, а 27% женског пола; 61% из БиХ, 30% из Србије. Најчешће интересовање је пословање и информисање.	У просјеку три објаве дневно (укупно 70 досад).

Пратиоци	Домет	Активност пратилаца	Демографски подаци	Динамика објављивања
990	Просјечно 1530 људи прегледа објаве на страници.	26500 импресија током посљедња три мјесеца.	73% пратилаца је мушког, а 27% женског пола. Најчешће интересовање је пословање и информисање.	У просјеку три објаве дневно (укупно 560 досад).

Табела 19: Активности на званичном Instagram налогу (https://www.instagram.com/fpn_bl/).

Пратиоци	Демографски подаци	Динамика објављивања
1850	43% мушког, 57% женског пола; 35% из Бањалуке, 3% из Београда; 13-17 година укупно 3% 18-24 године укупно 38% 25-34 године укупно 43% 35-44 године укупно 11%	Укупно 450 досад

Пратиоци	Домет	Активност пратилаца	Демографски подаци	Динамика објављивања
1322	-	-	-	Укупно 287 досад.

На интернет страници Факултета могу се добити информације о активностима на Факултету, информације о студијским програмима, наставни планови и програми за све циклусе студија, syllabus за наставне предмете, информације и биографије свих запослених и ангажованих на Факултету, подаци о организацији и руководству, Студентској организацији Факултета, Институту за друштвена истраживања, Водич за будуће студенте и студенткиње, материјали за припрему пријемних испита за упис на мастер студије, извјештаји о уређеним мастер, магистарским и докторским радњама, извјештаји о пријављеним кандидатима за изборе у виша звања или нова запошљавања, резултати студентских евалуација студијских програма, информације и

стипендијама и усавршавању у земљи и иностранству, научни часопис *Политеиа*, фото галерија (<http://fpn.unibl.org/>). У електронском систему Студентске службе (е-Студентска служба) размјењују се информације о предавањима, консултацијама, испитима, предиспитним обавезама (<https://78.28.135.110/sson2/pocetna.jsf>).

ФПН БЛ сваке године објављује у штампаном издању *Иформатор за упис студената у нову академску годину* (<http://fpn.unibl.org/index.php/upis/623-informator-za-upis-studenata-u-akademsku-201718-godinu>), док је на интернет страници доступан *Водич за бруцоше* (<http://fpn.unibl.org/index.php/upis/vodic-za-brucose>), као и *Материјали за припрему пријемног испита за упис на други циклус студија* (<http://fpn.unibl.org/index.php/master-studije/materijali-za-prijemni-ispit>).

Поред укупних резултата студентских евалуација наставних активности студијских програма, на интернет страници Факултета, треба објавити стопе пролазности и просјечне оцјене по предметима.

Информације објављене на званичној интернет страници Факултета доступне су на српском (ћирилична и латинична верзија) и енглеском језику.

Ради повећања видљивости и присутности Универзитета у Бањој Луци на интернету донесен је *Правилник о мјерама за повећање видљивости и присутности Универзитета у Бањој Луци и његових организационих јединица* (http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/9.Pравилника_о_повећанју_mjerama%20i%20vidljivosti_na_internetu.pdf).

3.9. Међународна сарадња студијског програма

Студијски програм Социјални рад остварује сарадњу путем сарадничке мреже коју је успоставио Универзитет и ФПН. Посебна сарадња је остварена са Универзитетом У Бугарској и Чешкој. Особље које је долазило у размјену на Факултет политичких наука, односно Студијски програм социјалног рада у посљедње три академске године (под особљем у размјени подразумијева се особље које је провело најмање пет (5) радних дана на факултету):

1. Prof. Yuliya Yordanova Paulova-Geneva (Универзитет Св. Ђирила и Св. Методија/ Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий", Велико Трново, Бугарска) - Студијска посјета Студијском програму социјалног рада Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, 03.-08. јуни 2013. године;
2. Prof. Milena Hristova Yorgova (Универзитет Св. Ђирила и Св. Методија/ (Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий", Велико Трново, Бугарска) - Студијска посјета Студијском програму социјалног рада Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, 03.-08. јуни 2013. године;
3. Проф. Zlatica Dorková са Tomas Bata University in Zlín, Czech Republic у склопу Ceerus Freemover програма. Трајање размјене 13.03. - 17.03.2017. године.

Студенти студијског програма Социјални рад ФПН БЛ преко представничког тјела Студентске Организације Факултета у циљу промоције знања, размјене искустава и продуктивнијег рада су развијали сарадњу са студентским организацијама у региону.

1. Асоцијација студената Факултета политичких наука (Универзитет у Сарајеву) ;
2. Хрватски Студентски Политолошки Форум (Свеучилиште у Мостару);
3. Унија Студената Социјалног Рада (Универзитет у Београду);

4. Подгорица - нема званичну студентску организацију (Универзитет Црне Горе);
5. Загреб - нема званичну студентску организацију (Свеучилиште у Загребу);
6. Љубљана - нема званичну студентску организацију (Универзитет у Љубљани);
7. Асоцијација на студенти по социјална работа (Универзитет Св. Кирил и Методије).

Један од пројеката који се већ пету годину за редом обиљежава и који је најбољи примјер сарадње студентских организација социјалног рада јесте „Регионални конгрес студената социјалног рада“ који окупља студенте наведених факултета сваке године и даје им могућност размјене знања и искустава у области социјалног рада.

Студенти студијског програма Социјални рад користили су могућности међународне размјене студената. Тако је у периоду 01.09.2018.-31.07.2020. проведен ЕУ пројекат међународне размјене особља и студената ЕРАСМУС+ К1 који је реализован између Факултета политичких наука Универзитета у Бањалуци и Palacký University Olomouc – Чешка у периоду

Студијски програм Социјални рад члан је СЕРУС мреже школа социјалног рада у коју су укључени програми социјалног рада из земаља региона.

4. Анализа другог циклуса студијског програма Социјални рад - SWOT анализа

Послије обимне и свеобухватне анализе у самоевалуацијском процесу било је могуће урадити и SWOT анализу у којој су идентификоване снаге и слабости студијског програма и ФПНБЛ које су у директној вези са студијским програмом, као и прилике и пријетње за развој другог циклуса студијског програм Социјални рад. У изради анализе учествовали су чланови комисије за самоевалуацију.

Снаге	Слабости
-------	----------

<ul style="list-style-type: none"> - Лиценцирана четири смијера другог циклуса студијско програма - Перманентан развој студијског програма и достигнут ниво квалитета - Развој властитог особља - Повезаност са студијским програмима у региону - Чланство у Европској асоцијацији школа социјалног рада као чланице Међународне асоцијације школа социјалног рада - Изузетно добри услови рада, опремљеност, приступачност, - Могућност интернет комуникације наставника студената и информационо приступачност сви најважнијим догађајима и резултатима - Студентска служба приступачна и отворена за студенте и запослене - Процес развоја мастер програма Социјалног рада заснива се на: отворености према јавности, усклађености са потребама друштва, студенти у центру наставног процеса; - Стручан и оспособљен наставни кадар који константно усавршава; - Добра сарадња и комуникација између студената мастер програма и наставног кадра, - Релативно добра мотивисаност већине наставника сарадника за побољшање и унапређење квалитета свих сегмената рада 	<ul style="list-style-type: none"> - Нејасно профилисан пут развоја студијског програма на факултету и односи са другим програмима - Недовољан наставнички кадар и и оптерећеност наставничког особља - Недоследна уписна политика, како на другом, тако и на првом циклусу. - Недостатак финансијске подршке за научно истраживачки пројектни рад - Превелика и преширока централизација Универзитета и са тим повезан мањак аутономности факултета у одлучивању - Недефинисан положај и улога руководства студијског програма организационој структури и управљању - Неадекватан систем за награђивање и унапређивање наставничког особља - Недовољна примјена система квалитета - Нефункционалан информациони систем на Универзитету - Неактивност Института за друштвена истраживања - Спор развој новог наставничког кадра - асистената - Недовољно учешће студената у активностима студијског програма - Слаба заинтересованост за истраживачке пројекте - Недостатак средстава којима располаже Факултет - Слаба мобилност студената другог циклуса - Недовољна подршка студентима у научно-истраживачком раду - Недовољна укљученост студената мастер програма Социјалног рада да партиципирају и учествују у доношењу одлука Факултету политичких наука, - Недовољна укљученост студената мастер програма у креирање наставних планова и програма,
<p>Могућности</p>	<p>Пријетње</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Потребе за социјалним радом у у транзицијским друштвима - Заинтересованост међународних институција питања са којима се баве области социјалног рада социјалне политике - Велики број пројеката из области социјалне заштите и области гдје се запошљава највећи број социјалних радника и мастер социјалног рада - Могућности запошљавања у другим системима као што су образовање, здравство, правосудје, цивилни сектор итд. - Могућност запошљавања социјалних радника који завршили први и други циклус студирања у приватној 	<ul style="list-style-type: none"> - Негативни демографски трендови који доводе до смањења броја дјеце и младих у школама, а што директно утиче на број потенцијалних студената - Незаинтересованост креатора социјалне политике у РС запошљавање студената првог, а посебно другог циклуса студијског програма Социјални рад у јавне системе - Тренд пада интереса кандидата за студијски програм - Низак ниво знања уписаних студената како на првом тако и другом циклусу - Несналажење и проблеми у прилагођавању на новонасталу ситуацију насталу пандемијом корона вируса - Смањено јавно финансирање за мастер програме

<p>сектору, а посебно у приватним установама збрињавање корисника</p> <ul style="list-style-type: none"> - Развој невладиног сектора у областима социјал политике - Признавање и могућност запошљавања социјалних радника (оба циклуса) у земљама Европске Уније, брвођења поступка сертификације диплома - Размјена студената и гостовање наставног особља кро програме мобилности - Отвореност руководства Факултета за сарадњу - Постојање Института за друштвена истраживања Конфуцијевог института на ФПН - Спремност наставног кадра за подршку студентима - Новонарасле потребе за дјеловање социјалних радника током и након пандемије, а посебно оних социјалних радника који имају додатна знања 	<ul style="list-style-type: none"> - Лош положај и слаб интерес за развој студијских програма из области друштвених наука на Универзитету у Бањој Луци - Негативан утицај дневно-политичких питања на аутономност високог образовања и на уписну политику - Непрепознавање излазних профила другог и трећег циклуса у јавним системима - Непостојање стручних институција за подршку социјалним радницима и мастер социјалним радницима. - Неразвијен систем квалитета професије социјалног рада (не постојање лиценцирања) - Слаба заинтересованост и укљученост студената мастер програма за питања развоја струке социјалног рада - Неусклађеност стратегија, политика и програма образовања социјалних радника са потребама за запошљавању социјалних радника утиче на квалитет; - Изостанак мобилности студената; - Негативна слика о Факултету, студијском програму и нејасним процедурама кандидовања смјерова на другом циклусу могу додатно довести до смањеног интереса за наставком студирања
---	---

5. Закључци

Самоевалуациона анализа другог циклуса Студијског програма Социјални рад донијела је налазе који се могу сврстати у четири тематске цјелине: налази везани за сам процес самоевалуације; налази везани за окружења у којем се изводи други циклус; налази везани за садржај и процес извођења студијског програма и налази везани за утицај студијског програма на индивидуални и друштвени развој.

Налаз везани за сам процес самоевалуације

- Неформални процес самоевалуације сва три циклуса Студијског програма Социјални рад траје перманентно у различитим облицима. Томе у прилог иде и чињеница да овај Студијски програм има највећи број измјена наставних програма на ФПН (укупно шест), које су производ управо константног пропитивања (самоевалуације) његовог садржаја и процеса провођења.

- За провођење анализе и израду овог извјештаја, као основа су послужила искуства и извјештај током провођења првог званичног процеса самоевалуације првог циклуса Студијског програма Социјални рад, који је проведен 2017. године.
- Овај извјештај представља први документ званично урађене самоевалуације другог циклуса, која је први пут урађена од када се изводи други циклус на Студијском програму Социјални рад.
- У току провођења анализе, која је трајала од септембра до децембра 2021. године, тим за самоевалуацију је утврдио да је предвиђени рок за провођење анализе и израду извјештаја који је одређен од стране Универзитета кратак.
- Током израде анализе примјењивани су релевантни документи везани за Универзитет, Факултет и Студијски програм, а сам извјештај прати образац Агенције за акредитацију ВШУ Републике Српске.
- Тим за самоевалуацију је примјеном објективних критеријума дошао до нових сазнања која су релевантна за будуће планирање развоја другог циклуса студија Социјални рад.
- Процес самоевалуације је указао на добре стране и постигнућа у развоју студијског програма, али је установио и недостатке у дефинисању и спровођењу одређених процедура и обавеза.
- Извјештај обухвата кључне елементе који одређују студијски програм Социјални рад, али и неке елементе ФПН БЛ и Универзитета у Бањој Луци који имају утицај на овај студијски програм.
- Извјештај даје основу за израду стратешких смјерница развоја другог циклуса студијског програма Социјални рад.
- Да би се унаприједио систем квалитета на Универзитету у Бањој Луци, сви заинтересовани субјекти морају далеко више урадити на његовом практичном провођењу, а то подразумијева правовремено вођење процеса самоевалуација и обезбјеђивање неопходних ресурса (материјалних и људских).

Налази везани за окружења у којем се изводи други циклус

- Универзитет, ФПН БЛ и Студијски програм Социјални рад имају развијене процедуре које регулишу процес доношења и усавршавања студијских програма које се у раду примјењују. Универзитет је развио и процедуре система квалитета. Њихова примјена у раду на сва три нивоа није на задовољавајућем нивоу. Стиче се утисак да се процес и процедуре система квалитета проводе бирократски стављајући у први план форму, а не садржину. У процесу самоевалуације формирао се осјећај да институционална структура за систем квалитета недовољно дјелује и да сам систем квалитета није промовисан на факултетима и студијским програмима, односно да особље у организационим јединицама Универзитета није оспособљено за његову примјену. За даљу посвећеност овом систему и остваривање његове потврде кроз процес акредитације неопходно је дефинисати мјере, урадити већ установљена потребна побољшања кроз процес акредитације Универзитета и обезбиједити систем праћења са евалуацијом као перманентним процесом.
- Стратешко планирање није системска пракса на Универзитету у Бањој Луци и његовим организационим јединицама, па ни на ФПН, што ствара проблеме у праћењу и оцјени рада и онемогућава предвиђање будућег развоја, што је веома значајно за опстанак и одрживост студијских програма и факултета на Универзитету у Бањој Луци.
- ФПН БЛ је релативно млада организациона јединица на Универзитету који је у једанест година свога постојања успио је да привуче пажњу великог броја младих људи - студената. У протеклом времену, ФПН БЛ је успио да: успостави сва три циклуса образовања на свим студијским програмима; створи одличне просторне и материјалне услове за рад; организује библиотеку која стално шири свој фондус научних јединица; покрене научни часопис који се налази у релевантним научним базама региона; организује издавачку дјелатност путем које је омогућио објављивање књига својих наставника и сарадника, али других аутора ван установе; организује више научних и стручних конференција и округлих столова; обезбиједи гостовање истакнутих

домаћих и међународних научних радника, јавних личности из области политике, новинарства, социјалног рада и социологије, те познатих практичара.

- Универзитет у Бањој Луци има читав низ нерјешених организационих питања која директно и индиректно утичу на обезбјеђивање услова за квалитетно извођење студијских програма у организационим јединицама, а најистакнутија су: непостојање стратегије развоја наставничког кадра, нефункционалност информационог система (ФИС), нерјешена питања мјеста и улоге студијских програма у организационој структури управљања, те недовољна финансијска подршка научно-истраживачком раду.
- ФПН мора да учини додатне кораке како би побољшао образовни процес и научно-истраживачки рад, и у том смислу треба да прошири своју дјелатност и утицај на ширем академском и јавном простору кроз стално праћење друштвених промјена на унутрашњем и међународном плану. Потребно је активирати Институт за друштвена истраживања који егзистира на ФПН и повећати буџет Универзитета за подршку научно-истраживачким активностима наставника, сарадника и студената.
- На плану унапређења квалитета наставног процеса Факултет треба побољшати стратешко планирање, те праћење и оцјену квалитета студијских програма и редовно анализирати и оцјењивати постигнуте резултате.
- Ванредна ситуација проузрокована пандемијом корона вируса COVID19 указала је на потребу брзог прилагођавања наставног процеса новонасталим околностима у што би се требали укључити сви нивоу организовања процеса високошколског образовања, од Министарства, преко Универзитета до Факултета. Потребно је урадити анализу утицаја пандемије на наставни процес на студијским програмима који се изводе на ФПН.

Налази везани за садржај и процес извођења студијског програма

- Студијски програм Социјални рад, од свог оснивања па до данас, успио је да се организује, развије и афирмише као препознатљив субјект високошколског образовања социјалних радника на просторима Републике Српске и шире. Образовање социјалних радника на овом студијском програму се проводи у складу са Стандардима и смјерницама за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања и Међународним стандардима у образовању социјалних радника. Наставни планови и програми на сва три циклуса омогућавају перманентно високо образовање за социјални рад и развој стручних и академских каријера социјалних радника.
- Настанак и развој Студијског програма Социјални рад заснован је на потребама праксе социјалног рада и све промјене у наставном плану (било их је пет) за 21 година постојања, рађене су са циљем стицања знања и вјештина за остваривање основних циљева социјалног рада и образовања социјалних радника. Захтјеви праксе социјалног рада иницирали су промјене и усмјеравали рјешења. Свака измјена наставног плана доприносила је повећању исхода учења како би дипломирани социјални радници били оспособљени за практичан рад у постојеће друштвено политичком и економском контексту.
- Образовање за научно истраживачки рад је такође један од циљева високог образовања социјалних радника и у наставном плану укључени су инструменти за његово остварење. Међутим, исходи учења у овом пољу нису на одговарајућем нивоу према мишљењу дипломираних социјалних радника и њихових руководилица, што захтјева да се у даљем раду побољшају начини који ће омогућити веће примјенљиво знање за праћење, анализу и истраживање социјалних појава и социјалних проблема који су у средишту дјелатности социјалног рада.
- Студијски програм Социјални рад перманентно ради на развоју властитог кадра. Кад је основан, сво наставно особље из социјалног рада било је са других факултета. Данас студијски програм из научног поља социјалног рада има шест наставника и два сарадника запослених на

Универзитету у ФПН БЛ који се перманентно развијају и усавршавају. Овај број наставног и сарадничког кадра није довољан за квалитетно извођење наставе. Преоптерећеност наставног кадра и упућеност студената на исте наставнике у више предмета утиче на смањену атрактивност студијског програма код потенцијалних полазника.

- Други циклус студија је произашао из потребе обезбјеђивања континуитета школовања и усавршавања дипломираних социјалних радника, као и из потребе пружања проширених знања из области савременог социјалног рада и савремене социјалне политике.
- Учешће студената у планирању, организацији и извођењу наставе дефинисано је у више процедура и документа. Међутим, студенти другог циклуса нису задовољни и нису мотивисани за повећање свог учешћа, што у складу са стандардима система квалитета треба бити унапријеђено кроз повећање интегрисаности студената на факултету и студијским програмима.
- Иако су студенти већином задовољни са понуђена четири смјера на другом циклусу студијског програма, начин одабира и одређивања приоритета који ће се смјер изводити доводи студенте у недоумицу током одлучивања за упис. У том смислу, Студијски програм Социјални рад мора предложити јасну процедуру тог процеса и прилагодити избор студијских програма заинтересованости студената, а тиме не умањујући потребу развоја свих области изучавања.
- С обзиром на нове трендове социјалног развоја, а нарочито оних који се јављају под утицајима посљедица пандемије, неопходно је реконцептуализирати други циклус студијског програма Социјални рад на начин да буде флексибилнији са аспекта стављања у фокус нових тема и садржаја који произилазе из актуелних потреба савременог социјалног рада и савремене социјалне политике.

Налази везани за утицај студијског програма на индивидуални и друштвени развој

- Током провођења анализе другог циклуса студијског програма Социјални рад уочен је перманентни несклад између потреба развоја студијског програма и могућности запошљавања социјалних радника на тржишту рада, а посебно се то односи на стање са завршеним полазницима другог циклуса. Ову ситуацију се додатно погоршала одлука Владе РС да измјенама и допунама Закона о социјалној заштити из 2016. године уведе могућност запошљавања економиста као стручних радника у систем социјалне, породичне и дјечије заштите, а да је при том занемарила чињеницу да се већ десет година образују мастер социјални радници који немају могућности приступа раду у том истом систему.
- Ситуација на тржишту рада у РС и незаинтересованост креатора социјалне политике додатно обесхрабрује социјалне раднике за даљим усавршавањем, а тиме и уписивањем другог циклуса, чиме губи и укупна друштвена заједница јер ће интезивирање већ познатих и јављање нових социјалних проблема у друштву захтјевати повећан ангажман социјалних радника, а посебно оних који имају додатна знања произашла из студирања на другом циклусу.
- У Републици Српској нема ни једне јавне институције/установе која би се бавила пружањем системске стручне подршке социјалним радницима у њиховом раду, а неопходне су. Такође, недостају и институције које се баве истраживачко-аналитичким радом и едукацијом практичара. Ту студенти са завршеним другим циклусом студија Социјални рад виде своју шансу за запошљавање и радни ангажман. Такође, потреба за перманентним (цјеложивотним) учењем социјалних радника представља могућност ангажмана оних који су завршили други циклус студија.

Ванредна ситуација проузрокована пандемијом корона вируса COVID19 у свијету је проузроковала повећани интерес за помажуће професије. У свијету се број заинтересованих за ова занимања повећава. Социјални рад представља једну од кључних професија тог типа, па је за очекивати његову експанзију и на нашим просторима. С тим у вези, Студијски програм Социјалног рада, а посебно други циклус, имају шта да пруже у будућности.